

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНИЙ ЖУРНАЛ

10 (108)

2009

- ❑ МУСУЛЬМАНИ КІЛЬКІСНО ДОГАНЯЮТЬ ХРИСТІЯН
- ❑ КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКУ ЛАВРУ В ПІДПОРЯДКУВАННЯ МІНКУЛЬТУРИ
- ❑ СПЕЦІАЛЬНА ДЕЛЕГАЦІЯ КОНСТАНТИНОПОЛЯ В КИЄВІ
- ❑ ПАРТНЕРСТВО ДЕРЖАВИ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНІ
- ❑ ВІЗИТ КИРИЛА БУВ ПОЛІТИЧНИЙ, А НЕ ПАСТИРСЬКИЙ
- ❑ «КІЗЬ УТ-ТАХРІР» В КРИМУ НАХАБНІС
- ❑ В.ЮЩЕНКО ВСУПЕРЕЧ КОНСТИТУЦІЇ КЛЕРИКАЛІЗУЄ УКРАЇНУ
- ❑ ДЕЛЕГАЦІЇ УПЦ КП ТА УПЦ МП ВЖЕ КОНТАКТУЮТЬ

СТОРІНКА КОНФЕСІЇ:

СПАРТА – КОМУНА ЧИ БІЛЯЦЕРКОВНА СПІЛЬНОТА?

КАТОЛИЦИЗМ ПІЗНАЄМО ЗБЛИЗЬКА

Шановні Читачі! Певно знаєте українське прислів'я, що краще один раз побачити, ніж десять разів почути. Біля двадцяти українських дипломованих релігієзнавців приєдналися до групи паломників з Івано-Франківська, які здійснювали протягом одинадцяти днів свою поїздку до Риму. Ми побували при цьому в семи країнах Європи (Польща, Чехія, Німеччина, Італія, Ватикан, Австрія та Угорщина), відвідували в кожній з них греко-католицькі храми з метою проведення там Літургії, вшанування християнських святинь тощо. Зрозуміло, що оскільки релігієзнавцям не притаманна обрядово-конфесійна, скажу точніше – язичницько-християнська заангажованість, до того ж вони мають різні світоглядні уподобання й належать до різних віросповідань (православні, протестанти, рідновіри, мусульмани), то таке сусідство в поїздки дало їм можливість відчутти на собі зашореність сліпої конфесійної віри і навіть докори й зневагу до себе, що аж ніяк не в'яжеться з тією любов'ю до ближнього, до якої закликав Ісус Христос. Так, кожний, хто добре пізнав історію християнства на наших теренах, знає, з якою жорстокістю розправлявся з православними Йосафат Кунцевич, якого Католицька Церква проголосила святим, а його мощі розмістила в соборі св. Петра в Римі. Цей святий ревно вшановується українськими греко-католиками. То ж останні з івано-франківської групи дорікали киян за те, що вони, дивись, в храм св. Петра в Римі на Літургію біля поховання Йосафата не прийшли, а в музеї Ватикану – прибігли. Взагалі склалося враження, що паломники навіть під час поїздки чомусь нехтували третьою Заповіддю Божою: «Не згадуй імені Господа Бога твого даремно». Правда, їх молитви адресувалися менше до Бога й Ісуса Христа, а у формі мантри постійно турбували Богородицю-Діву про її заступництво перед Господом Богом. В цьому наш греко-католиків багато в чому нагадували богородичний рух, який, як окрема конфесія, нині активно поширюється в Україні.

Автобусне сусідство засвідчило наявність двох відмінних виявів християнськості – духовного і обрядового. Саме до духовного, а не обрядово-показушого еднання з Богом закликав і в своєму житті виявляв це наш видатний філософ-богослов Григорій Сковорода. Молитва для нього – це Богомисліє, а не рукомаханіє й словоблудіє. Але будьмо і тут толерантними і дамо право кожному виявляти свою релігійність по-своєму, навіть зовнішньо-показушно. Хто знає, а може Бог чекає саме на таке його вшанування.

Ідучи до Риму, кияни своїми заходами мали включитися в програму тижня «Україна-Італія», якою, зокрема, було передбачене проведення науково-практичної конференції «Україна-Ватикан». Конференцію з такою назвою українські релігієзнавці проводять вже вчетверте. Але якщо перші три були проведені в Україні (Івано-Франківськ, Одеса, Київ), то четверту вони вирішили провести вже в Римі. Програмою першого етапу останньої не передбачалося активне залучення доповідачів з італійських інституцій (такою в травні наступного року буде п'ята), а лише проведення науково-практичного заходу саме в центрі католицизму, привернення уваги до наукового проекту «Україна-Ватикан» католицьких інституцій й очільників цієї Церкви. Певною мірою це нам вдалося завдяки підтримці Надзвичайного і Повноважного посла України при Апостольській Столиці Тетяни Іжевської. Конференцію відкрив доповіддю про Католицьку Церкву Генеральний секретар Синоду єпископів РКЦ архієпископ Микола Етерович. Виступили також Апостольський візитатор для українців греко-католиків Італії та Іспанії архієпископ Діонісій Ляхович та каноник капітули базиліки Марія Маджоре в Римі єпископ Іринеї Білик. Особливо зворушливо виголосив своє слово до учасників конференції отець-професор з римського УКУ Іван Музичка. Було вирішено решту заявлених в другій частині конференції доповідей заслухати в Києві і відрукувати їх четвертою окремою книгою «Україна-Ватикан», а учасникам конференції з України заслухати інформації про державу Ватикан, її історію, роль у збереженні духовно-культурних і художніх цінностей шляхом відвідування ватиканської території, значимих в історії християнства римських базилік, українських католицьких центрів, зокрема Святої Софії Римської, автобусної поїздки за маршрутом «Рим християнський», відвідування Музеїв Ватикану, які мають понад тисячу кімнат, та інших значимих християнських об'єктів та інституцій. Учасники поїздки мали зустріч із Папою Римським Бенедиктом XVI, який звернувся до них українською мовою із словами привітання.

РЕЛІГІЙНА ПАНОРАМА

№ 10' 2009

Головний редактор:

А.Колодний

Редколегія:

Л.Филипович

О.Недавня

П.Павленко

Засновник:

Українська Асоціація
релігієзнавців
(Центр релігійної інформації
та свободи)

Свідоцтво КВ № 4407 від
20.07.2000 р.

Державного Комітету
інформаційної політики,
телебачення і радіомовлення
України

Адреса редакції:

01001, Київ-1,

Трохосвятительська 4,

к. 323.

Тел.(044) 279-04-18,

Факс: 279-48-12.

e-mail: uar-press@online.ua

Передплатний індекс:

2 1 9 5 3

Каталог видань Журнали
України

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16

ЗМІСТ

Релігійне життя України.....	2
Суспільне буття релігії і Церкви.....	2
Православ'я.....	7
Світ і греко- і римо-католицизму.....	10
Харизмати України.....	12
Мусульмани в Україні.....	13
Національні релігії.....	15
Містика.....	16
Релігія в сучасному світі.....	18
Релігія і світ.....	18
Католицизм.....	19
Протестантизм.....	22
Православ'я.....	22
Мусульманський світ.....	23
Будизм.....	24
Нові релігійні течії.....	24
Інші вірування.....	25
Містика.....	47
Свобода совісті.....	26
Актуальна тема.....	43
Мусульмани кількісно доганяють християн....	43
То все-таки пастирський чи політичний?.....	45
Патріарх дав українському суспільству один з найпотужніших реінтеграційних посилів за всю історію незалежності України.....	56
Сторінка конфесії.....	62
СПАРТА: комуна чи біларелігійна спільнота? ..	62
Цікаво знати.....	71

РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ УКРАЇНИ

СУСПІЛЬНЕ БУТТЯ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ

Як пише Ігор Черновіцер з Нью-Йорка, «не тільки етнічні українці, а також і євреї бажують нашій Батьківщині всього найкращого. Як українці були ображені візитом московського патріарха Кирила, так само і євреї України та емігранти у США різко і негативно сприймають усі спроби Кремля загарбувати Україну. У такому ж ракурсі я – євреї – сприймаю провокаційний візит кремлівського равина Бер Лазара. Ми всі добре розуміємо, що Бер Лазар насправді є маріонеткою Москви, так само, як і решта равинів із Росії. Хочу підкреслити, що ми – євреї США, які народилися в Україні, не вважаємо Бер Лазара легітимним діячем єврейської громади, навіть попри те, що заангажовані Москвою емісари приїждять до Грузії та України і від нашого імені роблять гучні заяви проти європейського вибору України чи то Грузії. Можу запевнити, що ніхто з євреїв не давав їм жодних повноважень на будь-які заяви чи то дії. Навпаки, ми цілком підтримуємо намагання України інтегруватися до НАТО і цивілізованих європейських інститутів... Усі добропорядні євреї цураються тих промосковських ділків. Інакше кажучи, ані Бер Лазар, ані будь-хто з антиукраїнськими заявами не висловлює наші думки. Це – думки Кремля. І ще одне: ми – євреї та українці – дуже сильно страждали від російського шовінізму. Він був, є і, на жаль, буде нашим спільним ворогом» (Україна молода. – Жовтень).

В жовтні 2007 року вибух газу знищив два під'їзди будинку по вулиці Мандриківській у Дніпропетровську. Були й людські жертви. На місці зруйнованих під'їздів побудували Церкву Московського Патріархату. Жертви аварій одержали незначну допомогу, але вирішення їх житлової проблеми на нулі. Відтак потерпілі говорять: **«Замість храму краще б житло нам збудували»**. Бо ж турбуються про наше мнине життя в потойбіччі, а не про те, щоб ми були щасливі тут.

Український проект Арсенія Яценюка у сфері історичної ретроспекції і вирішення проблем релігійного життя має явно неукраїнську зорієнтованість. Тут для претендента на Президентську посаду Україна незалежна не існує. Подібно до російських шовіністів, зокрема того ж Президент РФ Медведева,

Яценюк пропонує повернутися до якоїсь нової Київської Русі, зрозуміло із буттям в ній "найближчих сусідів". Це є також та концепція, з якою подорожував по Україні шовіністично налаштований російський Патріарх Кирило, проголошуючи, що Росія, Україна і Білорусь - це єдина Свята Русь. Говорячи про "потужно, випробувану століттями систему цінностей - православ'я" і необхідність повернутися до неї, пан Яценюк виявив явну необізнаність з тим, що в Україні при її національному відродженні має бути Українське Православ'я, яке сформувалося протягом семи перших століть його буття на наших теренах і було фактично знищене після поглинення у 1686 році Московським Патріархатом Київської митрополії. Відтак мова

має йти саме про його відродження в процесі розбудови національного життя України. Ще одне. В одному із своїх інтерв'ю А.Яценюк заявив, що він – греко-католик. В інших він ревно обстоює православ'я. Можна погодитися із претендентом, коли він говорить про моральні цінності християнства, але ж заповіді "не убий", "не вкради", "пам'ятай (?) про ближнього свого" є складовими Заповідей Мойсея, цебто іудейського морального кодексу, яким претендент закликає слідувати, а християнські моральні заповіді - Заповіді Блаженства - слід віднаходити в Євангелії від Матвія в її п'ятому розділі, що претендент явно не знає, заявляючи, що він християнин. То ж темінь в історичному пізнанні виявляє претендент, але виявляє чітку зорієнтованість на єдину "святую Русь", до якої Україну з радістю хочуть повернути московські шовіністи, в тому числі й прем'єр Путін і патріарх Кирило.

В Кабінеті міністрів плакати Януковича з написом "Почую кожного" прокоментували як перебирання "професором" на себе функцій Бога. "Він як Господь Бог", - наголошує міністр регіонального управління і розвитку Василь Куйбіда, бо ж чує всіх. При цьому Янукович вкотре виявив свою некультурність,

тикаючи при звертанні із своїх бігбордів.

Прем'єр-міністр Юлія Тимошенко 16 жовтня мала у Ватикані зустріч з Папою Римським. Вона подарувала йому точну лазерну копію рукопису "Христінопільський Апостол" - пам'ятку XII століття. Бенедикт XVI подарував Тимошенко ювілейну ручку лімітованої серії, виготовлену до 500-річчя собору св. Петра. Зміст півторагодинної

бесіди глави держава Ватикан і Прем'єра України у пресі не висвітлюється. Побувавши в кінці жовтня в Римі і відвідавши там Українську Софію, група релігієзнавців дізналася, що вже підготовлено проект будівлі на її великих вільних територіях, але кошти на будівництво – відсутні. Римська мерія, враховуючи те, що скоро в район Боcea проведуть гілку метро, погрожує забрати в УКУ незабудовану ділянку. Від імені Української Асоціації релігієзнавців

направлено лист в Кабмін України з проханням допомогти українській громаді Риму належно освоїти землю, одержану для українських інституцій ще Патріархом Йосифом Сліпим.

Перебуваючи в Україні, **делегатія Вселенського Патріархату**, яку очолював митрополит Галлський Еммануїл, **мала зустріч із прем'єр-міністром України Юлією Тимошенко.** Глава уряду повідомила, що вона підтримує ідею відкриття в Києві постійного представництва Вселенського Патріархату і висловила переконання, що ця благородна справа одержить підтримку в Україні від усіх церков, влади і політичних сил. Ю.Тимошенко зауважила, що об'єднання православних в єдину помісну церкву має відбуватися еволюційно, без будь-якого тиску. Прем'єр відзначила плідну співпрацю Уряду із Всеукраїнською Радою Церков при вирішенні питань, пов'язаних з діяльністю релігійних організацій.

Православні Церкви Києва мавпують мера міста Черновецького, який подвоїв оплату комунальних послуг. Розцінки на обряди в столичних храмах також подорожчали вдвічі. Так, якщо нещодавно вінчання в храмах УПЦ МП Києво-Печерської Лаври коштувало 300 грн, то тепер – 700, оплата хрещення дитини зросла від 100 до 150 грн. Речник УПЦ МП Василь Анісімов зауважує, що єдиних тарифів для всіх храмів оплати церковних послуг не існує. Тарифи залежать від пишноти заходу, кількості священників і хористів. В храмах Київського Патріархату оплата вінчання і відспівування також зросла вдвічі.

Подвоєння цін пояснюють новими комунальними тарифами. Так, тепер від Михайлівського собору вимагають щомісячно перерахувати кошти за газ у сумі 150 тис. грн. «Газета «Сьогодні» видрукувала таку табличку зростання цін на церковні обряди (стара і нові ціни): хрещення – 100-200 і 150-300; вінчання – 300-500 і 600-800; вінчальні свічки – 25-30 і 50-60; відспівування -150-200 і 500-700; прості свічки – 0,5-10 і 1-20; іконки – 4-10 і 10-25; молебні – 5-10 і 15-20 (Газета по-українськи. – 7 жовтня; Сьогодні. – 5 жовтня).

Народні депутати ініціюють передачу Києво-Печерської Лаври з підпорядкування Київської міської адміністрації до сфери управління Міністерства культури і туризму. «Склалася така ситуація, що заповідник перебуває під загрозою, - говорить один із авторів проекту народний депутат Володимир Яворівський. – Київська Рада ним не займається, а церковні служби, що проводяться на території Лаври, можуть завдати шкоди внутрішньому оздобленню храмів. За великим рахунком у такій ситуації заповідник можуть

виключити із списку ЮНЕСКО». Депутати Київради також переконані, що пам'ятки такого рівня потребують значного фінансування на їх утримання. «Київська влада не стежить за Лаврою, тому в нинішній ситуації її краще передати міністерству. Тим більше, що в державі і грошей на утримання Лаври більше», - заявив голова постійної комісії Київради з питань культури Олександр Брагінець. Парадокс ще в тому, що Лавру все ж фінансує Міністерство культури і туризму, а вона підлегла Київраді. Враховуючи те, що Лавра має статус національного заповідника, керівництво останнього також підтримує підпорядкування його державі.

Становлення цілісної нації – найактуальніше завдання українського суспільства. Відсутність національної цілісної культури є ознакою дефективної нації. Серед націєтворчих чинників постає і її національна Церква. Нині багато говорять про утворення Об'єднаної Помісної Православної Церкви. Але при цьому це утворення розуміється як просте механічне адміністративне поєднання наявних в країні православних Церков. Чогось дивного в цьому немає, бо ж наявний єпископат і клір навіть в Церквах Київського Патріархату і в Автокефальній (в тому числі і їх предстоятелі) мають московсько-православну освіченість, ніколи не ринули в глибину історії перших семи століть буття православ'я на українських теренах, коли воно сформувалося тут із своїми національними особливостями, знищеними опісля Московією після поглинення нею Київської митрополії у 1686 році. Відтак якщо на московсько-православних засадах і постане в Україні Об'єднана Православна Церква, то вона не буде складовою цілісної національної культури українства, не буде Українською, а буде Церквою з московським прочитанням Православ'я. Тут дає себе знати історична неосвіченість тих, хто прагне просто до об'єднання. Хібащо єдиним острівцем Православ'я із українськими його рисами буде Харківсько-Полтавська єпархія УАПЦ (А.Колодний).

В Ужгороді Арсенія Яценюка зустріли гаслами «Сеня – кін дер-сюрприз Україні від хасидів», «Сеню вигнали з Ради, він пішов у Президенти» та ін. Поряд із текстами гасел були зображені зірки Давида. В Яценюка полетіли яйця, за що він пообіцяв (зрозуміло, що в разі обрання Президентом) тим, хто це скоїв, «швидко голову повідкручувати» і пообіцяв - «взьмуся за ваші яйця». Всю цю акцію преса приписує меру міста Сергію Ратушняку, який назвав Яценюка «знахабнілим єврейчиком» і який із-за цього має судову справу. Проте Ратушняк, як і Яценюк, також хоче стати Президентом.

Виступаючи у Львові під час презентації науково-документальної виставки «Репресована духовність. Знищення комуністичним режимом релігії, церкви і традиційної обрядовості в Україні», Катерина Ющенко

наголосила: «У багатьох містах і селах Центральної і Східної України до цього часу стоять статуї комуністичних лідерів, таких як Ленін. Особливо цинічним є те, що ці пам'ятники стоять поблизу храмів, тому парафіяни і священники мають право вимагати, щоб ці пам'ятники зносили. Поки громади не позбавляться цих ідолів, вони не можуть розраховувати на благополуччя і Боже благословення» (Газета Новая. – 8 жовтня).

ПРАВОСЛАВ'Я

З Андріївського храму Києва викрадено гроші, золоті і срібні хрестики й медальйончики. Храм охороняє фірма «Скорпіон». Монтуючи охоронну систему, вона поставила її не на всі вікна. Злодії певне заздальгідь це зауважили і залізли в храм саме через «безохоронні» вікна. Але ж могли поцупити й більш значимі речі, образотворчі шедеври. Кауть, що скоріше то були діти.

Відомий своїм українофобством митрополит УПЦ МП з Одеси Агафангел відзначився ще одними виразними діями у своїй єпархії. Журналісткам, які оприлюднили в газеті «Сьогодні» у своєму дописі «Ритуальні матеріали одеських храмів» інформацію про ціни зрослих церковних послуг, не тільки заборонили купувати та запалювати в одеських храмах свічки. Відтепер у Свято-

Успенському монастирі (тут резиденція владики), а в додачу ще і в Пантелеймонівському, Іллінському та Іверському монастирях молитимуться про те, щоб Господь надоумив утисками та хворобами «озлоблених, божевільних наклепників на Христа і його Святу Церкву Ольгу Князь, Світлану Годовенко та Лілію Фещенко». Богопротивне звернення з'явилося на офіційному сайті Одеської єпархії. Дивною є реакція керівництва Одеської єпархії на матеріал, адже в в кожному храмі висить преїскурант з цінами на ритуальні послуги. Так, в храмі Адріана і Наталії написано, що за вінчання треба заплатити 310-600 грн, за освячення квартири – 150-400 грн, за розвінчання – 150-200 грн, за хрещення дитини – 75-280 грн. Дізнавшись про таке жорстоке прокляття, Оля, Світлана і Лілія були налякані. І раптом чому? Тоді карайти тих, хто вивішує в храмах преїскуранти. Одеський правозахисник О.Плужников з цього приводу сказав: «держава ніяк не регулює церковні доходи. Фактично церква надає послуги, але не платить податки і не звітує, як наприклад, добротинні організації. Священники роз'їжджають на дорогих автомобілях. Це – не релігія, це – бізнес і політика. Церква – це величезні гроші, які не враховують як доходи держави. А будь-яка новостворена громада може отримати національне майно. Це – порушення Конституції» (Україна молода. – 13 жовтня).

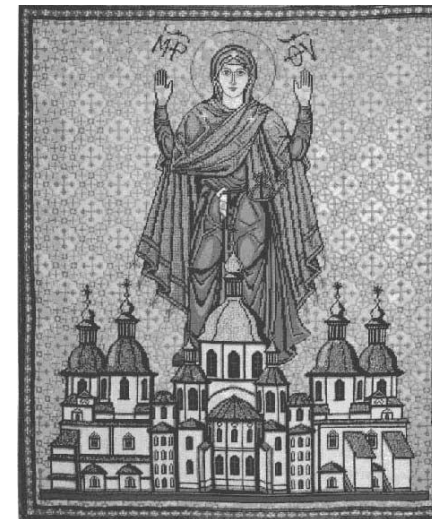
Всеукраїнський хресний хід пройшов вулицями Тернополя 12 жовтня. Від трьох храмів міста до Театральної площі хресним ходом йшли священники і парафіяни православних церков. Акція спрямована на підтримку ідеї утворення Єдиної Помісної Православної Церкви України. «Тільки єдина Церква може об'єднати суспільство», - наголосив голова ініціативної групи акції протоієрей Анатолій Зінкевич. Така акція проводилася 14 жовтня і в Києві.

Газета «Україна молода» висловила сумнів з приводу можливого прийняття у свою юрисдикцію Константинопольським Патріархатом УАПЦ. Останнім часом з цією Церквою фактично не мають зв'язків Харківська, Львівська та Івано-Франківська єпархії. То ж є сумнів у тому, чи захоче Константинополь прийняти до себе таку розхристану спільноту навіть на правах автономії.

Реагуючи на заклик УАПЦ до Вселенського Патріархату прийняти її у його юрисдикцію, до Києва прибула спеціальна делегація із Фанар. Очоловав її митрополит Галлський Емануїл (Адамакіс). Першими вона відвідала тих, хто «просився в сім'ю» Патріарха Варфоломія І. Під час зустрічі Предстоятель УАПЦ Мефодій заявив, що «ми з великою надією очікуємо того дня, коли Вселенський

Патріарх розкриє свої батьківські обійми для нашої Церкви... Ми будемо послідовно рухатися до цієї мети». Патріарша делегація привітала «намагання УАПЦ вийти з канонічної кризи». Вона водночас мала зустріч із Патріархом Філаретом і митрополитом Володимиром (Сабоданом). Обговорювалося питання церковного розділення в Україні і шляхів його подолання. Під час зустрічі в Лаврі було висловлено комплімент Предстоятелю УПЦ МП, постать якого «об'єднує всіх православних України, до якої б юрисдикції вони не належали». Звіт про «українські справи» делегація доповість на засіданні Священного синоду Константинопольського Патріархату аж в грудні м-ці ц.р.

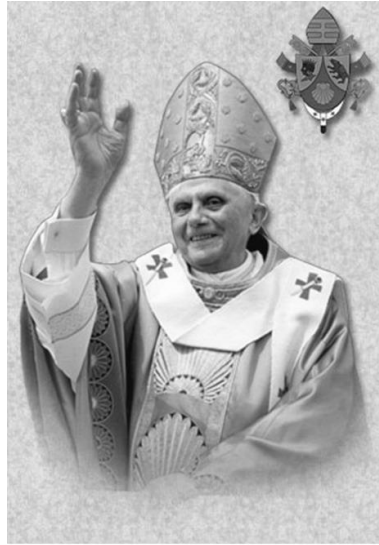
3 жовтня на території Києво-Печерської Лаври відбулася зустріч делегацій УПЦ КП та УПЦ МП. Завданням зустрічі було обговорити можливості майбутнього діалогу і зближення Церков. Як зауважив представник УПЦ КП єпископ Євстратій, «раніше церкви перебували у стані конфронтації, але нарешті настала необхідність знайти спільні точки зору. Ми всі знаємо питання, які роз'єднують наші церкви, але потрібно шукати ті, які, навпаки, об'єднують. Потрібно зрозуміти, що немає різниці у сповідуванні віри, що треба долати роз'єднання. Ми всі сини і дочки українського народу і мусимо діяти на його користь».

Проте на зустрічі не порушувалося питання створення Єдиної Помісної Православної Церкви. Представники обох церков погоджуються, що об'єднана церква утворюватиметься на всіх тих же засадах – богословських, догматичних, канонічних. Про час наступної зустрічі делегації не домовилися. Якщо Київський Патріархат виступає проти розширення рамки діалогу до тристороннього із залучення до нього УАПЦ, то УПЦ МП виступає за паралельний діалог.

СВІТ ГРЕКО- І РИМО-КАТОЛИЦИЗМУ

Папа Бенедикт XVI відніс до святих Зігмунта Фелінського, який захищав католиків від репресій царського режиму. Фелінський народився на Волині. Вже будучи священнослужителем, він направив у 1863 році лист імператору Олександру II з вимогою припинити насилля над поляками. За це його вислали в Ярослав (це – північ Росаї), де він провів у повній ізоляції 20 років. В останні роки життя він жив у глухому селі Дзвинячка на Волині, де побудував школу і храм, заснував жіночий монастир. Коли помер у 1895 році, то відсутні були навіть кошти на його поховання. Прах святого знаходиться в Кракові у соборі св. Іоанна.

Benedictus XVI
Joseph Ratzinger

20 років тому понад 300 тисяч греко-католиків вийшли на вулиці з вимогою легалізації УГКЦ.

Головою Комітету захисту УГКЦ, одним із організаторів акції-вимоги тоді був дисидент і політв'язень Іван Гель. В інтерв'ю газеті «Експрес» він сказав: «Наша національна за суттю Церква вже давно дозріла до статусу патріархії. Він нам украй потрібен, підняв би УГКЦ на новий рівень пошани і в Україні, і в світі. На жаль, не вдалося переконати Святий Престол у доцільності цього. У Ватикані у всі часи хтось остерігається «надмірної» децентралізації Католицької Церкви, хтось не

хоче надто дражнити Москву і взагалі сприймає нашу Церкву як одну з перешкод в екуменізмі зі світовим православ'ям» (11-13 вересня).

Центр Волонтеріату «Карітасу» Самбірсько-Дрогобицької єпархії УГКЦ створено в 2004 році. Дрогобицькі волонтери працюють із дітьми з малозабезпечених сімей, із сиротами та неповносправними, влаштовують свята і зібрання коштів на громадські потреби. «Карітас» ініціює і підтримує різні соціальні проекти, бо ж люди у нас звикли у всьому покладатися на державу чи «на когось, хто прийде і зробить». Натомість християнський фонд пропонує добрі справи, які можна

робити громадою. Минулого літа карітасівці із молодіжного табору «Спільна Європа» вирішили взятися за упорядкування дрогобицького цвинтарю, найстаріша могила на якому датується 1786 роком. Для відновлення спочатку обрали шість найбільш понівечених часом гробівців. Але так захопилися, що відремонтували аж 16 нагробків. Карітасівців відроджувальній

роботі навчали польські каменярі-реставратори, які були в таборі. Директор «Карітасу» єпархії отець Ігор Козанкевич каже, що вони взялися відновити кладовище, аби зберегти пам'ять про людей, що колись жили на нашій землі, а також щоб подбати про майбутнє молоді. Не найгірше те, яким занедбаним, облупленим Дрогобиць сьогодні є, найгірше буде, коли ми нічого з ним не зробимо (Україна молода. -30 вересня).

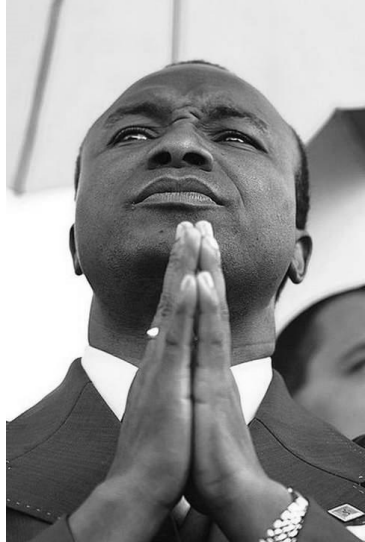
У Верховній Раді України зареєстровано проект постанови про надання УГКЦ статусу репресованої. Заходи із надання Церкві такого статусу відбуваються в рік своєрідного ювілею. 20 років тому завершився

складний і драматичний період легалізації УГКЦ, або ж, як кажуть віряни Церкви, «виходу із катакомб». Ініціатива врегулювання на державному рівні статусу УГКЦ належить Львівській, Івано-Франківській та Тернопільській обласним радам. Сама Церква визнає, що із-за репресій вона втратила багато матеріальних надбань. Тому якщо буде визнано офіційно за УГКЦ статус репресованої Церкви, то буде визнане її право на певну реституцію.

ХАРИЗМАТИ УКРАЇНИ

14 жовтня більше тисячі пікетувальників зібралися біля Кабміну з вимогою припинити переслідування глави Посольства Божого Сандея Аделаджі. Вони заявляли, що вже 9 місяців шукають і не

знаходять аргументів для його звинувачення. Пікетувальники заявили про свій намір звернутися до міжнародних правових органів. Між тим міністр Ю.Луценко заявив, що Сандею Аделаджі, окрім справи із "Кінгз Кепітал", висунуть ще звинувачення за агітацію на молитовних зібраннях вкладати гроші в якусь приватну фірму "Грант". Директор останнього підприємства Ірина Данильченко арештована і нібито заявляє, що Сандей дійсно агітував за її ПП і за це брав 30% собі. Нині Сандей Аделаджа знаходиться на двох підписах про невийзд. На сайті Посольства Божого з'явилася

інформація, що йому нібито інкримінують політичну діяльність, якою не мають права займатися релігійні діячі. Сандей нібито бачив головне завдання своєї релігійної організації у творенні в Україні "християнської держави". Адвокат пастора Андрій Федур справу Сандея вважає політпіаром в передвиборчий час. "Ці матеріали навіть не будуть передані до суду, - говорить він. - Для цього немає підстав. Сандей не винний. Весь цей фарс організують з політичною метою. І чим ближче вибори, тим більше зростатиме травля Сандея" (Сьогодні. - 14 жовтня).

Прагнення затримати і відправити за фінансове махлярство до тюремного ізолятора пастора Сандея Аделаджу закінчилося нічим. Один із оперативників повідомив, що нібито надійшла їм вказівка із самого верху поки що залишити його у спокої. Тепер пастора звинувачують не лише в сприянні «Кінгз Кепітал», а й фірмі «Грант», яка нібито із-за того, що віддавала своїх 30% Посольству Божому, не мала можливості виплачувати будь-які депозити. В деяких газетах повідомили, що нібито Сандей погодився свідчити лише мовою йолубу, яку і в Нігерії мало хто знає. Це заперечив його

адвокат, який сказав, що при питанні про мову ведення справи Аделаджа лише назвав своєю рідною мовою йолубу, але зазначив, що вільно володіє російською і англійською. Відповідав на поставлені йому питання російською. Пастор наполягає на тому, що він ні за кого і ні за що не агітував, більше того – закликав вірян подумати, перш ніж нести кудись гроші. Засвідчень цього є багато, в тому числі й відеозаписів, але чомусь їх не хочуть бачити і чути. «Мені здається, що МВС просто виконує чиесь замовлення: вигадують історії і тиснуть на певних людей, щоб вони наговорювали на мене», - сказав Сандей Аделаджа (Сьогодні. – 13 жовтня).

МУСУЛЬМАНИ В УКРАЇНІ

Багато жінок з України виходять заміж за чоловіків з мусульманських країн, доля яких з тих чи інших причин занесла на

українські терени. Потім вони виїждять на проживання в країну свого чоловіка. Не завжди цей шлюб є щасливим. Ми вже писали про поневіряння українок в Палестині. А ось в Алжирі інша картина. Представниця Посольства розповідає: «У алжирок поганий характер, вони тримають чоловіків, як кажуть, в «ежових рукавицях». Тому наші жінки тут не тільки за красоту ціняться, а й за ставлення їх до чоловіків. Алжирці – прекрасні

сім'янини. Вони практично не п'ють і не ходять наліво (релігія не дозволяє), після роботи приходять додому. А що жінці ще треба? В основному їх сім'ї забезпечені». Українки переважно не відмовляються від європейського одягу. Світлана Смішко, яка тут з 2000 року, говорить, що жінки тут почувують себе королевами. «Чоловік має все забезпечити. Все-все, починаючи із постачання продуктів. Тут жінки торби не носять... Зрозуміло, що тут на білих жінок завжди звертають увагу, тому ми прагнемо по вулицях не ходити... Мені добре не в Алжирі, а з моїм чоловіком. Він оточив

мене своєю турботою і любов'ю. Коли я з ним, то все добре, але коли я вихожу на вулицю, то хочу брати валізи і їхати в Україну. Все таки я тут завжди для людей буду чужою. Багато залежить від того, як тебе приймуть в сім'ї чоловіка. Якщо мамі і брату ти не сподобаєшся, чоловік може залишити тебе» (Сьогодні. 13 жовтня).

Газета «Відродження» 15 вересня задекларувала мету діяльності ісламської партії «Хізб ут-Тахрір». Там сказано, що нею є

«відродження ісламського способу життя шляхом встановлення ісламської держави Халіфат, яка буде впроваджувати закони ісламу і розповсюджувати

ісламський заклик по всьому світу для всього людства». На думку Начальника кримської міліції Геннадія Москаля, така мета суперечить Конституції України, зокрема статті 2, де сказано: «Територія України в межах існуючих кордонів є цілісною і недоторканою, а також підпадає під статтю 110 Кримінального кодексу – «Посвягання на територіальну цілісність та недоторканість України». Тому Г.Москаль звернувся до голови СБУ із закликом захистити названу статтю Конституції через порушення проти лідерів «Хізб ут-Тахрір» в Україні кримінальної справи за згаданою статтею КК. Він просить СБУ заборонити партію у судовому порядку через міністерство юстиції України. Спецслужби західних країн поки що не змогли знайти доказів причетності «Хізб ут-Тахрір» до терактів або фінансування терористів, а відтак не забороняли її діяльність, за винятком Німеччини, де партію заборонили за антисемітизм. Проте у кількох країнах, зокрема в Росії, Узбекистані, Таджикистані, Киргизії, Пакистані, Сирії та ін., незважаючи на те, що організація декларує мирні способи боротьби, її визнали терористичною і заборонили. Партія «Хізб ут-Тахрір аль Ісламі» заснована в Єрусалимі у 1953 році суддею шаріатського апеляційного суду Такіуддіном аль-Набхані. З того часу вона поширила свою діяльність на понад сорок країн світу. Партія вимагає створення теократичної ісламської держави Халіфату у кордонах часів пророка Мухаммеда та арабських завоювань його послідовників чотирьох Праведних Халіфів. В Україні, зокрема в Криму, «Хізб ут-Тахрір» знайшла собі прихильників серед радикальної кримськотатарської молоді, невдоволеної «занадто м'якою» політикою Меджлісу кримськотатарського народу. Тахрірівці

неодноразово влаштовували бійки з традиційними мусульманами в мечетях Автономії. (Україна молода. – 24 вересня).

В Криму активізують свою діяльність радикальні ісламські течії. Кримські правоохоронці затримали групу членів організації «Ат Такфір Валь Хіджра», яка в лісосмузі в районі села Чистеньке, що

біля Сімферополя, організували сховище у вигляді бункера. В ньому знайшли дві мисливські рушниці, переточені в обрізи, два пістолети системи «Наган», іншу зброю. Вилучили також книги і диски, як пропагують радикалізм ісламського напрямку ваххабізму «Хізб-ут-Тахрір», посібники з виготовлення вибухівок тощо. «70-80

проповідників у них набереться, - говорить глава кримськотатарського меджлісу Мустафа Джемільов. – Поки закликів до насильницьких дій з їх боку не було. Але нам вони шкодять, бо ж ділять мусульман на «правильних» і «неправильних». Це створює розкол в мусульманському середовищі».

НАЦІОНАЛЬНІ РЕЛІГІЇ

Караїмські святині Євпаторії слугують національному вихованню представників цього етносу з інших міст країни. Так, 20 вересня вся громада «Чокрак» із Сімферополя відвідала це місто, де взяла участь в молінні з нагоди Нового року Бурги кюню у Соборній кенасі, у відзначенні ювілею Євпаторійського товариства «Кардашлар», відвідала дитячу школу мистецтв, де прослухали концерт дитячого ансамблю «Фідан» (Къырым къарайлар. - №10).

Караїми Сімферополя мають намір створити у своєму місті Музей кримських караїмів. Протягом декількох десятків років йде збір експонатів. Розпихані по шафах і ящиках дорогі для серця кожного караїма речі чекають, коли ж зрештою під музей владою буде виділене

приміщення. Ентузіастом виконання задуму і найбільш активним збирачем караїмських святинь є Галина Гладилова-Ормелі.

Язичницький вогнебог Семаргл став символом Чернігова. За нього подали свій голос понад дві тисячі чернігівчан. Рельєф Семаргла на символі зображений на вугловому камені Борисоглібського собору міста. Скульптор Сергій Сирбу зобразив звіра, який охороняє Катерининську церкву – неофіційний символ Чернігова.

МІСТИКА

Вже й футболістська ікона появилася. В

Коломії освятили ікону Божої Матері як покровительки цього виду спорту. Ідею цю подав відомий грузинський режисер і драматург Рагулі Власідзе. Намалював ікону прикарпатський художник Василь Стефурак. На ній зображено Богородицю, яка тримає на руках маленького Ісуса, який своїми ручками нібито освячує футбольний м'яч. Водночас Матір Божа правою рукою перед собою нібито благословляє зображення футбольного поля. Гадають, що ікона стане своєрідним символом Євро-2012. Ікону, присвячену Євро-2012 освятили в Коломії православні і греко-католицькі священники. Вони не відзнайшли в ній якусь ересь.

Містиком обросла кївська станція метро «Сирець». Співробітники її говорять, що вночі чують тут якісь кроки, скрипіння, незрозумілі звуки, а інколи бачуть навіть фігури людей. Це прагнуть пояснити сусідством Бабиного Яру, де було розстріляно німецькими фашистами

тисячі людей. Правда, офіційно в управлінні метро слухи ці заперечують.

Українська преса з метою наживи перетворилася у засіб пропаганди різного роду спасителів, провидиць, знахарів. Вони, не маючи хоч я коїсь медичної освіти, беруться вилікувати хворих від будь-яких болячок. Якось Тамара Іванівна через газету «РІО» пропонує «повне перекриття статевої чакри (не стоїть на інших жінок), обряд з нейтралізації суперників («Ваша кохана людина зможе бути тільки з вами, без зрад і назавжди), зняття будь-яких магічних впливів (зглазів, порчі, родинних прокльонів, вінця безшлюбності та ін.). Таке ж і в інших газетних масовках.

В Києві, як і по всій Україні, нині йде перепис старих дерев. Багато із них народна свідомість віднесла до священних. Так, на 900-літньому дубі у Конча-Заспі нібито з'явився монах. Поширилися слухи, що дуб виліковує від подагри, інших болячок. До нього вже почали навідуватися богомольці. Але прес-секретар УПЦ МП Василь Анісімов зауважує: «Щоб зрозуміти, чи є у дуба божественний слід, потрібно скликати спеціальну комісію. Для цього священник місцевої церкви має написати рапорт і зібрати свідків чудес». На Шулявці також росте 500-річний дуб, до якого збиралися на моління ще з XIX століття язичники. На Курській, 3 в Києві є дуб, який називають Перуновим. Язичники проводять біля нього свої обряди по цей час. Десь 500 років тому біля Десятинної церкви посадив липу митрополит Петро Могила. Говорять, що липа сприяє виповненню бажань, якщо її обійти сім разів.

РЕЛІГІЯ В СУЧАСНОМУ СВІТІ

РЕЛІГІЯ І СВІТ

Смерть колишнього губернатора Рівненщини Василя Червонія від удару блискавки спровокував ажіотаж в Росії, новий вибух мантиукраїнської істерії. Червонія називають «поглотителем храмів», прихильником УПА, а відтак великим грішником. І ось на телеканалі «Росія» звучить: «Известный националист и сторонник раскола Червоний взорвался базарной руганью в адрес Патриарха Российской православной церкви Кирилла, злословил и угрожал устроить провокации во время его визита в Украину. Но это было последнее, что он успел: на следующий день в него ударила молния. Насмерть». Телеканал брехнув і на адресу Патріарха УПЦ КП Філарета, який нібито утримує напіввійськові формування з метою захоплення храмів Московського Патріархату.

Червонія називають «поглотителем храмів», прихильником УПА, а відтак великим грішником. І ось на телеканалі «Росія» звучить: «Известный националист и сторонник раскола Червоний взорвался базарной руганью в адрес Патриарха Российской православной церкви Кирилла, злословил и угрожал устроить провокации во время его визита в Украину. Но это было последнее, что он успел: на следующий день в него ударила молния.

Насмерть». Телеканал брехнув і на адресу Патріарха УПЦ КП Філарета, який нібито утримує напіввійськові формування з метою захоплення храмів Московського Патріархату.

Гран-прі фестивалю «Зоряного мосту-2009» - «Філософський камінь», який проходив у Харкові одержав пітерський письменник Святослав Логінов, який пише антисакральні твори.

На питання кореспондентки газети «Україна молода» Лариси Салимонович: «Про Вас кажут, що ви не вірите в Бога. Це запитання, прости Господи, навіть поставити страшно» літератор відповів: «Так, не вірю. Більше того, я війовничий атеїст. Більшість моїх творів носить антисакральний, антирелігійний запал. По-перше, мені абсолютно не подобається існування церкви. По-друге, я виступаю проти самого поняття Бог, бо вважаю, що не може існувати одночасно кінцеве і нескінченне з суто філософських

міркувань. Якщо є Бог, то, значить, немає мене. А оскільки я є (це я знаю точно), то значить, що Бога немає». Кореспондентка перервала відповідь С.Логінова словами: «Втім, давайте не будемо богохульствовать. Зрештою, ви маєте повне право бути атеїстом. Навіть війовничим» (Україна молода. – 6 жовтня).

Алла Пугачова працює над проектом «Різдв'яні зустрічі». Все дійство вона прагне пов'язати із Київською Руссю, святим князем Володимиром Хрестителем, а також побудувати на київських святинях – Андріївській Церкві, Києво-Печерській Лаврі, Софії та ін.

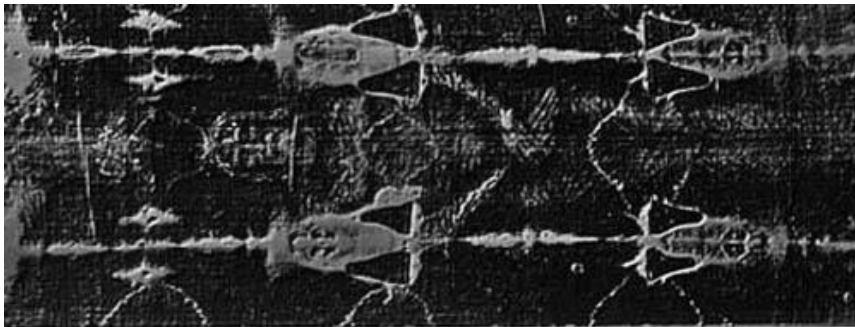
В німецькому єпископстві Гільдесгайм (Нижня Саксонія) буде закрито 54 церкви. Спочатку їх було навіть 80. Причина цього: на утримання храмів не вистачає коштів.

Місцевий єпископ Трелле назвав закриття храмів «болісним, але необхідним» кроком. Він пояснив, що нинішня потреба в інвестиціях становить майже 115 мільйонів євро, яких на рахунках єпископства немає. Храми закриватимуть поступово до 2020 року. До того часу має бути вирішене питання, що робити з будівлями – руйнувати їх, а чи ж використовувати для інших потреб. Можлива навіть передача храмів євангелістським чи православним громадам.

КАТОЛИЦИЗМ

Туринська плащаниця вже не одне століття викликає дискусії щодо її віку. У 1988 році незалежно три лабораторії – в Арізоні, Оксфордї й у Цюріху – провели дослідження плащаниці з використанням радіовуглецевого аналізу. І що ж? Якщо арізонці визначили дату 1350 рік, то цюріхці – 1290-1360 рр. Оксфордська лабораторія також назвала 1350 рік. Журналісти чекали коментарів від Ватикану. В жовтні 1988 року архієпископ Турину кардинал Баллестеро заявив, що Ватикан визнає наслідки радіовуглецевого аналізу. В квітні 1989 року й Папа Іван Павло II відзначив, що католицька церква ніколи й не визнавала Туринську плащаницю дійсним поховальним саваном Ісуса

Христа. «Це лише священна реліквія, - заявив Папа,- зображення, намальоване на полотні, яке використовується в пасхальних богослужіннях (Сьогодні. – 13 жовтня). Проте, незважаючи на явне засвідчення наукою того, що Туринська плащаниця є підробкою, знаходяться такі, як і в той чи інший спосіб беруть під сумнів наслідки незалежного дослідження трьох різних наукових установ, факт визнання їх висновків Католицькою Церквою, продовжують патякати, що «Русская православная церковь не изменит своё отношение к святыне». Дивного в цьому чогось немає, бо ж є не тільки окремі віряни, а й цілі Церкви, «машина» яких загрузла у глибокому середньовіччі і ніяк з нього виїхати не може (Жизнь. – №32).

Порушити якусь із десяти заповідей Божих є великим гріхом. Не так давно Ватикан осучаснив перелік гріхів. Тепер ними є не тільки крадіжка чи прелюбодійство. Тут ще й навмисне забруднення природи, генетичні маніпуляції з ДНК чи ембріонами, поширення наркотиків та соціальна несправедливість, із-за якої виникає бідність. В своїх оцінках осучасненого гріха священнослужителі греко-католицької і православних церков назвали ще всездозволеність, хабарництво, лудоманію (залежність від азартних ігор), алко- і наркозалежність,

обмови ближнього, брак любові в родині, життя в блуді, гріхи жадності, лінивства і пожадання (Експрес. – 15-22 жовтня).

Мати Тереза після смерті стає предметом торгу між Албанією, Індією та Македонією.

Відомо, що померла вона у 1997 році в Індії, в Калькутті. Тут і похована. В 2003 році Католицька церква піднесла її до рангу святих. Водночас мати Тереза стала лауреатом Нобелівської премії миру. Оскільки мати Тереза є албанкою, то албанський уряд порушив питання перед Індією про ексгумацію та перепоховання святої на батьківщині на сотий день її народження, що буде у серпні 2010 року. В Тірані є пам'ятник матері Терезі, її ім'я носить столичний аеропорт Албанії. Македонці претендують на матір Терезу із-за того, що вона народилася в їх столиці місті Скоп'є. Але Індія була здивована, почувши все це. Мати Тереза в цій країні жила з 1929 року, взяла індійське громадянство, вважала себе індускою.

Польща урочисто введ'яте відзначила свято на честь Івана Павла II.

Основна мета заходу – наближення постаті та вчень знаного католика-поляка до народу. Серед вірян поширюють листівки з його проповідями. У всіх храмах священники розповідають про життя Кароля Войтили. Водночас у храмах збирають кошти на підтримку тих проєктів, які Папа почав у Польщі, а також на користь талановитої молоді. 16 жовтня – день, коли Кароля Войтилу обрали главою Католицької Церкви, сейм визнав державним святом 2005 року. Однак до того часу вже чотири роки поляки відзначали інше свято, також на честь Папи. Відтак можна сказати, що із 10 жовтня й до 16 у наших сусідів тривав Папський тиждень. Цьогорічне свято відбувалося під гаслом «Іван Павло II – Папа свободи». Архієпископ Тадеуш Гоцловський, відкриваючи урочистості у Варшаві наголосив, що Іван Павло II «не обмежувався роз'ясненням лише політичної свободи, про яку всі так багато говорять сьогодні. Вільним треба бути і внутрішньо. Саме ця свобода дозволяє людині бути людиною» (Експрес. -13-14 жовтня).

Випускники 126-го класу біблійної школи «Гілеяд» одержали призначення на місіонерську діяльність у 22 країни світу. Церемонія випуску відбулася в Освітньому центрі Свідків Єгови (Патерсон, штат Нью-Йорк). Щоб успішно виконувати місіонерське служіння, студенти протягом п'яти місяців поглиблено вивчали Біблію (І.Вішко).

ПРАВОСЛАВ'Я

В пресі Московського Патріархату з'явилися статті, які гостро засуджують наміри щодо жіночого священства. Газета «Дух християнина» категорично заявляє, що «Господь нікогда не допускає жінки до священства». При цьому, як аргумент, наводяться слова

апостола Павла: «Жена да учится в безмолвии, со всякой покорностью, учит жене не позволяю...». Далі вже йдуть близькі за змістом слова Івана Золотоуста, витяги із 70-го Правила Шостого Вселенського Собору та ін. При цьому засуджується ересь шостого століття коліридів, у спільнотах яких священнодіяли жінки, обґрунтовуючи це тим, що Богородиця мала Божественну природу. Преса РПЦ засуджує тих «легкодумних священників, які обстоюють жіноче священство. Тривога з приводу такого

священства виникла із-за того, що в Греції дівчата подають заяву на вступ до церковної гімназії, а митрополит Преторії Серафим запропонував на всеправославному соборі вирішити питання допуску жінок до священнодіяння. Газета «Дух християнина» (№18) робить такий висновок: «Виникає серйозний сумнів з приводу відповідності митрополита Серафима посаді, яку він посідає. Такі митрополити – зрадники Православної Церкви».

Мусульманський конгрес Канади закликав уряд ввести офіційну заборону на носіння чадри і нікаба. Чадра- жіночий одяг, який закриває фігуру з голови до ніг, а нікаба – головна вуаль, яка прикриває волосся і обличчя, залишаючи відкритим лише очі. У зверненні канадських мусульман зазначається, що практика закривати обличчя не може бути наявною в країні, яка підтримує рівність статей.

Згідно інформації Міністерства США, «Аль-Каїда» має серйозні фінансові труднощі. Вона – майже банкрут і терміново шукає спонсорів. Американці вбачають у цьому наслідки своєї діяльності із блокування джерел фінансування «Аль-Каїди».

З'явилася інформація про смерть духовного лідера Ірану аятоли Алі Хаменеї. Тепер Рада аятолл (маджліс) Ірану, що складається із 86 осіб, має обрати «Вищого керівника Ірану». Всі гадають, хто ним буде і яку політику при ньому проводитиме Іран. В Ірані жодне важливе рішення не приймається без волі аятолли. Жодний президент країни не може зійти на посаду без його благословення. Хаменеї – Верховний Головнокомандувач. Він призначає керівництво судової системи.

Чотири мечеті на честь свого 33-річчя збудував Президент Чечні Рамзан Кадіров. Один з храмів збудовано в Ілісхан-юрті, де похована мати вшанованого в республіці релігійного діяча XIX століття Кунта-Хаджі Кишієва. «У кожного мусульманина є мрія – побудувати мечеть. І я вдячний Всевишньому, що він дав нам сили і можливість будувати їх», - сказав Р.Кадіров.

Нинішні перевірки в аеропортах нездатні зупинити «ходячі бомби», до чого вдаються тапер бойовики «Аль-Каїди». Вони вміщують вибухівку всередину людини або шляхом її проковтання, а чи розміщення в прямій кишці. Так нещодавно хотів вбити Саудівського принца Мохаммеда бін Нейфа давно розшукуваний терорист Абул Кахір, який оголосив про свою добровільну здачу комусь із членів королівської сім'ї. Світові авіакомпанії у переляку. Вивчаються можливі шляхи виявлення людей-ходячих бомб. Тут пропонують використання рентгенівських променів, що небезпечно для здоров'я, магніто-резонансну томографію, спеціальні тільці-сканери а ін.

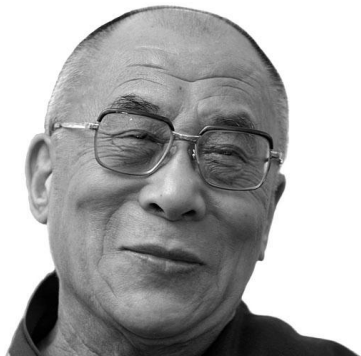
БУДДИЗМ

Три роки Киркоров шукав аудієнції у Далай-лами. Завдяки

Президенту Калмикії Кірсану Ілюмжінову відомий співак Філіп Киркоров побував в Індії у резиденції Далай-лами. Бажання зустрітися з лідером тибетських буддистів артист пояснює так: «Коли у мене з'явилися проблеми, у житті був переломний момент, мені дуже була потрібною порада гуру. Її ніхто мені дати не міг, навіть друзі. Я б не рискнув би виконувати роль монаха, не ознайомившись з релігією буддизму. Може мені й прийдеться прийняти якийсь глобальне рішення і вийти в образ... Не знаю, як прийняти буддизм, але здійснити обряд

постригу може мені навіть ще й прийдеться». Від Далай-лами «я одержав філософське підтвердження тому, що в житті хорошо, що погано і як себе треба тримати в руках, щоб не збитися з дороги, коли ти є трубадуром якихось почуттів, наприклад кохання. І як важливо продовжувати нести добро, коли ти вже сам розумієш, що в житті його стає все менше і менше» (Сьогодні. – 7 жовтня).

НОВІ РЕЛІГІЙНІ ТЕЧІЇ

В південно-корейському місті 14 жовтня Асан відбувся одночасний обряд шлюбу 5 тисяч пар із понад 120 країн світу. Обряд масового одруження здійснив 89-річний засновник Церкви єднання Мун Сон Мен. В цей же день Мун відзначив і 50-річчя свого одруження. Дружина його (вже четверта) -Хак Джа Хан. Шлюб у цей день брали послідовники Муна в багатьох країнах світу, а це біля 20 тисяч пар.

Вони вважають, що саме таке поєднання надає силу сімейному союзу. Нині у світі Церква єднання має понад 7 мільйонів своїх членів. Мун називає себе Преподобним, заявляє що ще в 15-річному віці з'явився йому Ісус Христос і попросив продовжити його справу. Він нібито не зміг створити ідеальну сім'ю і доручив цю місію Мун Сон Мену. Подібні асанській церемонії проходять вже десь 40 років.

ІНШІ ВІРУВАННЯ

В Словенії чиновником з релігій в Державній владі країни став Алеш Гулич, який є одним із засновників організації «Брати Сатани». Католики сприйняли це призначення як образу. Невдоволені також протестанти, православні, мусульмани. На думку віруючих, призначення на посаду зумовлене антиклерикальними настроями в уряді. Влада не бажає повертати Католицькій Церкві конфісковану в роки соціалізму власність.

СВОБОДА СОВІСТІ

*Здіорук Сергій Іванович –
завідувач відділу гуманітарної політики
Національного Інституту стратегічних досліджень,
кандидат філософських наук, доцент,
Заслужений діяч науки і техніки України*

ПАРТНЕРСТВО ДЕРЖАВИ І ЦЕРКВИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Європейський досвід розвитку державно-конфесійних взаємин у руслі діалогу, консенсусу, паритетності, рівноправності, взаємоповаги вже давно реалізується на українських теренах. *Держава і релігійні організації розглядаються не як опозиціонери, а як партнери, котрі покликані працювати разом над вирішення нагальних суспільних проблем.* З цього приводу однозначно висловився Президент України Віктор Ющенко у Зверненні до Українського народу з нагоди 1020-ліття Хрещення України-Русі: — Держава і Церква – це два крила народу. Із втратою або послабленням одного з них неможливо ані здійснитися вгору, ані захистити своїх дітей”¹.

Вагому роль в еволюції національної моделі державно-конфесійних відносин у напрямку від сепараційної до коопераційної відіграла Помаранчева революція. Майдан став точкою відліку глибоких трансформацій у релігійному середовищі України. Саме тоді було продемонстровано, *по-перше, реальну можливість консолідації конфесій, їхнє уміння мислити по-українськи.* Як зазначали українські релігієзнавці: — Якоб миті стало зрозуміло, що Церква (як інститут, а не певна релігійна організація) здатна бути серйозною консолідуючою і, не в останню чергу, націєтворчою силою не через проведення демаркаційних ліній з інорелігійними спільнотами та мобілізацію колективного — мій проти — вои”, а надаючи політиці надійного морального підґрунтя, збагачуючи її фундаментальними

¹ Звернення Президента України Віктора Ющенка до Українського народу з нагоди 1020-ліття Хрещення України-Русі // <http://www.president.gov.ua/news/10755.html>

цінностями свободи, відповідальності та справедливості”². *По-друге, церкви і деномінації чи не вперше змогли вільно висловити власне, ніким ненав’язане, бачення суспільно-політичної ситуації в країні і бути почутими політикумом та широкими колами громадськості. По-третє, відчуття перспективи повноцінно інтегруватися у суспільний простір стимулювало діяльність релігійних організацій на благо України.*

Наочність розвитку процесу кооперації у державно-конфесійних взаєминах проявляється в: інтенсифікації та розширенні масштабів суспільно значущої роботи релігійних організацій, утриманні ними високого рівня авторитету в суспільстві; активізації співпраці церков і деномінацій з органами державної влади і місцевого самоврядування; ретельних спробах законодавчого осучаснення сфери свободи совісті та релігії.

Посилення соціальної складової в діяльності конфесій – безпосередній наслідок розвитку громадянського суспільства в Україні після президентських виборів 2004 року, логічне відтворення зміни уявлень влади про роль релігійних інституцій в соціумі, озвучене Главою Української Держави: —.Подолання негативних наслідків тоталітарного минулого не може бути зведено до вирішення майнових і земельних проблем. Святі отці, на порядку денному набагато масштабніше завдання. Йдеться про суттєве розширення присутності релігійного чинника у культурному житті, інформаційному просторі, впровадженні моральних і духовних цінностей у навчально-виховному процесі, духовно-просвітницькій роботі у Збройних Силах, правоохоронних органах... Я переконаний, шановне духовенство, шановні пресвяті отці, що без вашої присутності, без відчуття ліктя церкви у цих питаннях ми будемо десятки років носити невирішені питання”³.

Як наслідок, урізноманітнилися суспільно значуща діяльність церков та деномінацій. Релігійні організації попри традиційні напрямки роботи (забезпечення лікування малозабезпечених,

² Сленський В. Держава та релігійні інституції в Україні до і після Помаранчевої революції: політичний дискурс // Релігійна свобода. Взаємини держави і релігійних організацій: правові та політичні аспекти. Науковий щорічник. – Київ, 2006. – С. 100.

³ Вступне слово Президента України Віктора Ющенка на зустрічі з членами Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій 14 червня 2005 року // <http://www.president.gov.ua/news/546.html>

облаштування пунктів безкоштовного харчування нужденних, організація літнього відпочинку дітей-сиріт та дітей-інвалідів, допомога школам, будинкам-інтернатам, медичним закладам тощо) в контексті розвитку громадянських свобод дедалі активніше заявляють про себе в інформаційній сфері. Телебачення, кінематограф розглядаються конфесійними спільнотами в якості потужного чинника гуманізації особистості, духовного самовдосконалення людини. У цій царині за участі віросповідних інституцій реалізуються цікаві і змістовні проекти. Серед них – дитячий проект — «Антивірус для дітей» (стартував на каналі УТ-1 у листопаді 2008 року завдяки Католицькому мультимедійному центрові та ТВ студії — «Капа»). Програма є пізнавальною і розрахована на дітей від трьох років. Вона включає частини, котрі сприяють естетичному, музичному вихованню маленьких громадян та формуванню у них загальноприйнятих норм ввічливості, що вкрай важливо у сучасному прагматичному світі. Інший приклад – Міжнародний кінофестиваль — «Покроў Минулорічний, шостий, захід пройшов у Києві під девізом: — Православне кіно – для молоді». Цим закликком організатори дійства прагнули вказати кінематографістам і громадськості на головну проблему сьогодення – відсутність релігійного виховання підростаючого покоління. Представлена на фестивалі продукція контрастувала із тим гламуром та маскультом, що поширені у вітчизняному телевізійному просторі.

Апробуючи нові форми соціального служіння, конфесії долучаються до вирішення актуальних проблем, котрі стоять сьогодні перед Українською Державою. Йдеться про належне пенсійне забезпечення, трудову міграцію, протидію поширенню ВІЛ/СНІДу. Зокрема, з вересня 2008 року в Україні офіційно розпочав діяти недержавний церковний пенсійний фонд — «Покроў», заснований главою УГКЦ Л. Гузаром. Структура покликана забезпечити гідну пенсію насамперед священнослужителям і мирянам, але не тільки греко-католицької церкви. Загалом клієнтами фонду можуть стати усі бажаючі громадяни України. Реагуючи на виклики, породжені світовою соціально-економічною та фінансовою кризою, УГКЦ разом з фондом — «OpenUkraine» виступила ініціатором розробки та реалізації проектів, що мають створити оптимальні умови для повернення українських трудових мігрантів на Батьківщину. Унікальним є досвід налагодження ВРЦіРО міжконфесійного діалогу у сфері подолання епідемії ВІЛ/СНІДу в Україні шляхом прийняття та впровадження — Коєпції участі Церков та релігійних організацій України у протидії

епідемії ВІЛ/СНІДу» та — Стратегії участі Церков та релігійних організацій України у протидії епідемії ВІЛ/СНІДу».

Намітився поступ у здійсненні церквами і деномінаціями просвітницько-виховної місії. Загалом проблема інтеграції духовної і світської систем освіти дискутується в українському суспільстві від початку 90-х років. В силу заполітизованості і крайньої суперечливості питання воно впродовж тривалого часу позитивно вирішувалося хіба що на регіональному рівні (переважно західноукраїнський регіон).

Сприятливим моментом для врегулювання даної проблеми у загальнонаціональному вимірі став 2005 рік, коли ініціативу про зближення Церкви і школи підтримав Президент України Віктор Ющенко. На засіданні Круглого столу — «Любов'ю та турботою про дітей» (9 червня 2005 року), під час зустрічей з членами ВРЦіРО (14 червня 2005 року) та головами облдержадміністрацій (15 червня 2005 року) Гарант Конституції висловився наступним чином: —... ми зробимо все, щоб починаючи з 1 вересня у навчальних закладах України було введено освітній курс – християнську етику... Як батько, я не хочу, щоб мої діти випадково вчилися про Бога і дороги до Нього. Я хочу, щоб вони свідомо це робили і не тільки через сім'ю, а щоб до цього була залучена і українська школа. Я переконаний, це тільки гармонізує життя дитини і людини в Україні»⁴. *Практичний результат цих стратегічних міркувань – запровадження у загальноосвітніх навчальних закладах з 1 вересня 2005 року предметів духовно-морального спрямування – «Етики», «Основ християнської етики», «Основ релігійної етики».*

У проекті Закону України — Про внесення змін до Конституції України», ініційованому Главою Держави, прописане право кожного здобувати як світську, так і релігійну освіту (ст. 40)⁵. Дане положення, відсутнє у чинній редакції Основного Закону, фактично може закріпити рівноцінність двох освітніх систем.

Суспільним успіхом релігійних організацій, безумовно, є акредитація богослов'я в Україні. З березня 2006 року богословська освіта здобула повні громадські права. Вищі навчальні заклади

⁴ Цит. за: Саган О. Сучасні проблеми державно-церковних відносин в Україні: аспекти врегулювання чинного законодавства // Релігійна свобода. Взаємини держави і релігійних організацій: правові та політичні аспекти. Науковий щорічник – Київ, 2006. – С. 76.

⁵ Проект Закону України — Про внесення змін до Конституції України» // http://www.president.gov.ua/content/const_proekt.html

отримали можливість готувати фахівців за спеціальністю —богослов'я”. Така практика поширена на Заході. Тривалий час Українська Держава була чи не єдиною країною у Центрально-Східній Європі, в якій дипломи, отримані за богословською кваліфікацією, не визнавалися на державному рівні. Акредитація богослов'я – доказ того, що християнська думка знаходить належне місце у науковому та суспільному житті України.

Соціально значуща діяльність конфесій – це не тільки формальне відстоювання свого права на повноцінне існування, домагання рівності з іншими суб'єктами громадянського простору. Це також потужний канал соціалізації особистості. Працюючи з обездоленими, нарко –чи алкоголезалежними особами, важкохворими, засудженими тощо, релігійні організації будують з ними діалог на основі системи цінностей, відмінної від домінуючої у сучасному суспільстві, знайомлять з основоположними духовними засадами людської цивілізації, навчають вимірювати власне життя категоріями справедливості, любові, честі, співчуття, поваги. Як наголошується в —Декларації про сприяння діалогу і взаєморозумінню між релігіями і цивілізаціями”: —Релігія – це рушійна сила, сила, котра все наповнює сенсом, забезпечує моральні принципи та позитивну спрямованість”⁶. В результаті закладається підґрунтя для толерації відносин у площині —людина – людина”, —людина – спільнота”. Це і є “людський вимір” соціального служіння конфесій.

Активна суспільна позиція релігійних організацій гарантувала їм високий авторитет. ***Впродовж кількох останніх років рейтинг довіри до віросповідних об'єднань з боку населення становить близько 60 %⁷ і суттєво перевищує ті рейтинги довіри, котрі громадяни виявляють до різних державних та політичних інституцій.*** Така популярність Церкви доводить існування попиту на її послуги. Скажімо, половина батьків бажає, щоб їхні діти здобували

⁶ Декларация о содействии диалогу и взаимопониманию между религиями и цивилизациями, принятая на Всемирной конференции, которая состоялась 26-28 октября 2007 года в Охриде, Республика Македония // Релігійна свобода: Міжконфесійний діалог як складова становлення громадянського суспільства. Науковий щорічник. – Київ: Світ знань, 2007. – С. 200.

⁷ Релігійність українського суспільства: окремі тенденції 2000-2007 років // Національна безпека і оборони. – № 8, 2007. – С. 24; Українці найбільше довіряють Церкві // http://orthodoxy.org.ua/uk/po_eparhiyah/kiivska/2007/06/06/8320.html; Церква користується найбільшою довірою українців // http://orthodoxy.org.ua/uk/po_eparhiyah/kiivska/2007/11/13/11677.html

освіту в навчальних закладах, заснованих релігійними організаціями⁸. Відповідно, доки зберігатиметься суспільний запит на діяльність конфесій, доти вони матимуть належний рівень підтримки українського народу.

Високий рейтинг довіри до релігійних організацій – це лише одне з очевидних унаочнень їхньої суспільно корисної праці. Інше полягає у переформатуванні владно-конфесійних відносин, які, за міркуванням чинного Глави Держави, мають розбудовуватися —.. як виключно партнерські”⁹.

На початку президентської каденції Віктора Ющенка у взаєминах “Держава – Церква” на зміну атмосфері латентної підозри, обережності прийшла атмосфера довіри і відкритості, що відразу інтенсифікувало діалог між двома суб'єктами суспільного простору. Співробітництво центральної і регіональної влади з церквами та деномінаціями виявилось не лише в усних домовленостях, а й віднайшло документальне підтвердження. Щоб уявити масштаби державно-конфесійної взаємодії, наведемо декілька прикладів.

У липні 2005 року з благословення архієпископа Рівненського і Острозького Варфоломія підписано угоду про співпрацю між управлінням Державного департаменту України з питань виконання покарань у Рівненській області та Рівненською єпархією УПЦ МП. У квітні 2006 року було підписано директиви міністром оборони України про впорядкування питань задоволення релігійних потреб військовослужбовців ЗСУ. За словами А. Гриценка, це перший за 15 років незалежності документ, котрим гарантована реальна, а не декларативна взаємодія армії та Церкви. На початку лютого 2007 року була підписана угода про співпрацю між УПЦ МП та МНС України; у квітні того ж року УГКЦ укладає угоду про співробітництво з Державним департаментом України з питань виконання покарань.

Досить плідним в аспекті поглиблення державно-конфесійного співробітництва видався 2008 рік. У червні мало місце підписання угоди про співпрацю між відділом Патріаршої курії УГКЦ у справах душпастирства силових структур України та командуванням ВМС ЗСУ в ділянці забезпечення душпастирської опіки особового складу

⁸ Релігійність українського суспільства: окремі тенденції 2000-2007 років // Національна безпека і оборони. – № 8, 2007. – С. 28.

⁹ Президент провів зустріч із Предстоятелем та єпископатом Української православної церкви // <http://www.president.gov.ua/news/5042.html>

ВМС. Аналогічний документ з УПЦ КП керівництво ВМС підписало наступного місяця.

Наступним кроком стало підписання 10 листопада 2008 року Меморандуму про співпрацю у справах душпастирської опіки військовослужбовців ЗСУ. Документ підписали Міністерство оборони України, з одного боку, а з іншого – представники семи релігійних інституцій (УПЦ КП, УГКЦ, УПЦ МП, РКЦ, УАПЦ, ВСОЄХБ, ДУМУ). Оборонне відомство країни у такий спосіб планує запровадити ефективну систему душпастирства у ЗСУ та створити інститут військового духовенства.

Подальшою гармонізацією відносин держави і конфесій у царині освіти займатиметься Громадська рада з питань співпраці з церквами та релігійними організаціями при МОН України, утворена наказом міністра 20 жовтня 2008 року. Основними завданнями органу визначені: 1) представлення позиції церков і релігійних організацій з питань діяльності Міністерства; 2) виконання дорадчих функцій під час обговорення та прийняття Міністерством рішень, а також здійснення моніторингу їх реалізації; 3) забезпечення співпраці з Міністерством щодо організації та проведення публічних громадських обговорень з основних напрямів його діяльності та окремих нормативно-правових актів.

Стратегічні рішення про формалізацію партнерства з профільними органами державної влади у вирішенні актуальних суспільних проблем ухвалили члени ВРЦіРО на своєму засіданні 16 грудня 2008 року. Це – підписання двосторонньої Угоди про співпрацю між Міністерством охорони здоров'я України і ВРЦіРО та Меморандуму про співпрацю між ВРЦіРО і Національною експертною комісією України з питань захисту суспільної моралі. Перший документ визначає ініціативи Міністерства щодо взаємодії з конфесіями у сферах захисту життя (звуження практики абортів), морально-етичної просвітницької діяльності серед медичних працівників, студентів медичних навчальних закладів та молоді, протидії епідеміям ВІЛ/СНІД та туберкульозу в Україні, запровадження медичного капеланства у вигляді хоспісів тощо. У другому документі йдеться про визнання ролі релігійних об'єднань у продукуванні і поширенні в суспільстві високодуховних цінностей, вихованні громадян на загальнолюдських етичних засадах.

Початок 2009 року продовжив традицію конструктивної взаємодії Держави і Церкви, котра спостерігалася минулоріч. 15 березня УГКЦ та МОЗ уклали угоду про співпрацю. Домовленості

передбачають —врегулювання засад взаємодії у справі гуманізації медичної опіки на основі поваги прав та гідності людини; традиційних духовних, морально-етичних та культурних цінностей; усвідомлюючи взаємну відповідальність за оздоровлення українського суспільства”¹⁰. Кілька днів по тому глава оборонного відомства Ю. Єхануров підписав наказ —Прозатвердження Положення про Раду у справах душпастирської опіки при Міністерстві оборони України”. Зазначене положення затверджено з метою налагодження тісної співпраці МО України з українськими церквами та релігійними організаціями для задоволення релігійних потреб військовослужбовців, духовного, морально-естетичного, військово-патріотичного виховання особового складу Збройних Сил України.

Ще одним кроком співробітництва влади з конфесіями стало утворення у травні 2009 року Громадської ради з питань співпраці МОЗ України з Всеукраїнською Радою Церков і релігійних організацій. На дорадчо-консультативний орган покладається місія забезпечення відкритості діяльності МОЗ України та залучення громадськості до розробки владних рішень у сфері охорони здоров'я; взяття до уваги думки Церков та релігійних організацій під час розв'язання актуальних проблем діяльності Міністерства; сприяння всебічному забезпеченню свободи совісті, віросповідання та подальшої гармонізації державно-конфесійних відносин в галузі охорони здоров'я. Крім цього, планується, що за допомогою Громадської ради буде здійснюватись постійний діалог Міністерства з церквами і релігійними організаціями з метою врахування їх позиції під час ухвалення владних рішень та посилення взаємного співробітництва, а також взаємодія у справі гуманізації медичної опіки, формування підходів до питань біоетики та залучення духовного потенціалу та досвіду соціальної роботи церков і релігійних організацій у сфері охорони здоров'я.

Розвиток державно-конфесійної кооперації, забезпечення свобод людини і громадянина призвели у постмодеранчевий період до відчутної гармонізації міжконфесійних та міжцерковних відносин. Неабияку роль у цьому процесі відіграли реструктуризація ВРЦіРО та її звільнення з-під контролю Держкомрелігій, поява альтернативних ВРЦіРО міжконфесійних організацій – Наради представників

¹⁰ УГКЦ та Міністерство охорони здоров'я підписали угоду про співпрацю // <http://www.risu.org.ua/ukr/news/article;27871/>

християнських церков України, Української міжцерковної ради. Вказані об'єднання почали відігравати позитивну роль у формуванні подальшої архітектури конфесійного середовища країни на принципах консенсусу, пошуку компромісу, взаємопорозуміння; інтеграції зусиль церков і деномінацій на ниві реалізації соціальних програм і проектів; мінімізації наслідків наявних міжконфесійних та міжцерковних конфронтацій (виявляється, значний масив їх виникає через низький ступінь поінформованості суспільства та рівень обізнаності його членів з різними релігійними традиціями)¹¹; зміцненні іміджу України на міжнародній арені і т. п.

Діяльність міжконфесійних структур, насамперед ВРЦіРО, отримала схвальну оцінку Глави Української Держави. Віктор Ющенко навіть висловив переконання, що «для поглиблення діалогу церкви з владою на всіх рівнях, на мою думку, треба думати про створення аналогічних Рад на рівні областей і, можливо, великих міст. Ми маємо зробити все, щоб цей інструмент взаємодії влади і церкви, запрацював на повну силу»¹². Ця ініціатива була втілена в життя. Президент України 8 липня 2005 року видав доручення № 1-1/657 щодо удосконалення державно-церковних відносин, подолання морально-духовної кризи суспільства, поєднання зусиль держави, громадянського суспільства і релігійних організацій у створенні високодуховного виховного середовища, яким, зокрема, передбачалося створення при обласних державних адміністраціях церковних рад в якості консультативно-дорадчих органів. Поява і подальше функціонування останніх зарекомендували себе з найкращої сторони: у взаєминах місцевої влади з конфесіями почав превалювати дух партнерства, істотно зменшилась кількість протистоянь на релігійному ґрунті. Показовою у цьому відношенні може слугувати заява начальника відділу у справах релігій Харківської ОДА, зроблена наприкінці грудня 2008 року, про відсутність тривалий час на Харківщині міжконфесійних конфліктів попри значну кількість релігійних організацій.¹³

¹¹ Стан релігійної свободи і рівня толерантності в регіонах України (за результатами опитування // <http://www.risu.org.ua/freedom/resources/library/tolerance04/>

¹² Вступне слово Президента України Віктора Ющенко на зустрічі з членами Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій 14 червня 2005 року // <http://www.president.gov.ua/news/546.html>

¹³ Див.: Державно-конфесійні відносини // <http://www.risu.org.ua/freedom/news/article;26672/>

Специфічною рисою процесу утвердження партнерської моделі державно-конфесійних відносин в Україні є той факт, що реальне співробітництво суб'єктів цих взаємин випереджає ухвалення відповідної законодавчої платформи, яка мала б його санкціонувати. Чинне законодавство про свободу совісті і релігійні організації не здатне належним чином виконати свою регламентуючу функцію через застарілість, суперечливість, нечіткість формулювань тощо. Окремі важливі аспекти державно-конфесійної взаємодії (повернення майна і власності релігійним організаціям, виділення земельних ділянок під будівництво культових споруд, викладання релігійно орієнтованих дисциплін у загальноосвітніх навчальних закладах) регулюються нині підзаконними актами, хоча потребують законодавчого унормування.

Тим не менше локальні здобутки конфесій на правовому полі мають місце. До них варто зарахувати внесення змін до законів України — «Пральтернативну (невійськову) службу», — «Прввійськовий обов'язок та військову службу», внаслідок чого зменшився строк альтернативної служби. З березня 2006 року він становить 18 (замість 27) місяців, а для осіб з повною вищою освітою 13,5 (замість 18) місяців.

Релігійні організації домоглися ухвалення парламентом 15 січня 2009 року Закону України — «Првнесення змін до деяких законів України (щодо права релігійних організацій на постійне користування земельною ділянкою) № 0973 від 23.11.07 р. та його підписання Президентом України 30 січня. Окрім того, у лютому 2009 року Верховна Рада України прийняла Закон України — «Прватвердження Загальнодержавної програми забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009-2013 роки» № 1026-VI від 19.02.2009 р., яким передбачається залучення до виконання програм профілактики ВІЛ-інфекції релігійних організацій. Також на початку березня поточного року після першого читання парламент прийняв за основу проект Закону України про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо відповідальності за злочини з мотивів расової, національної чи релігійної нетерпимості). Документом пропонується доповнити низку статей Особливої частини Кримінального кодексу України нормами, що встановлюють посилену відповідальність за правопорушення вчинені з мотивів політичної, ідеологічної, расової, національної або релігійної ворожнечі чи стосовно будь-якої соціальної групи.

В умовах зволікання з ухваленням нової редакції Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації” більшість науковців та експертів схилиються до думки, що перш, ніж вносити зміни у законодавство щодо свободи совісті та релігії, необхідно розробити й затвердити Концепцію державно-конфесійних відносин. Їх цілком підтримує чинний Президент України: —Намій погляд, на часі схвалення концепції державно-церковних відносин, яка законодавчо закріпить наші взаємини і нашу співпрацю”¹⁴. У цій площині наявні серйозні напрацювання. Нині на стадії обговорення перебувають щонайменше два проекти документу – Держкомнацрелігій та Центру Разумкова.

Ще одна особливість національного варіанту кооперації між органами влади та конфесіями полягає в активізації співробітництва напередодні чергових виборів. 13 липня 2009 року Прем’єр-міністр України Юлія Тимошенко зустрілася з представниками Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій. Показовою ця зустріч є тому, що на ній Глава Уряду не просто пообіцяла не залишити без уваги жодне питання, яке хвилює церкви і деномінації, а відразу потому почала реалізовувати свої обіцянки в практичній площині. Зокрема, Постановою КМУ № 811 від 5 серпня 2009 року —Провнесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 29 грудня 1995 р. № 1074 і від 20 лютого 1999 р. № 227” змінено (фактично спрощено) правила в’їзду священнослужителів-іноземців в Україну. 3 вересня КМУ ухвалив іншу Постанову № 989 —Пр ціни на природній газ для релігійних організацій”. Документ зобов’язав відпускати природній газ для опалення культових споруд за цінами, затвердженими НКРЕ для населення. Окрім того, КМУ виступив ініціатором законопроекту —Провнесення зміни до статті 5 Закону України —Проподаток на додану вартість” (№ 5026 від 27.07.2009 р.), яким пропонується звільнити від ПДВ операцій із ввезення у митному режимі імпорту Біблій релігійними організаціями.

Наведені приклади підтверджують той факт, що деякі політики продовжують за традицією розглядати конфесії як потужний чинник визначення електоральних симпатій, а тому намагаються заручитися їхньою підтримкою.

¹⁴ Президент зустрівся з єпископатом Української православної церкви Київського патріархату // <http://www.president.gov.ua/news/5128.html>

ВИСНОВКИ

1. **Партнерський формат взаємодії релігійних організацій з політичними та державними структурами розглядається як найбільш прийнятний у демократичному суспільстві**, оскільки сприяє максимальній реалізації права особистості на свободу совісті та віросповідання.

2. **Партнерство Держави і Церкви в Україні – очевидна реальність.** Але утвердженню повноцінної кооперації європейського взірця у державно-конфесійних відносинах суттєво перешкоджають перманентні проблеми, які накопичувалися роками. Особливо бентежать наступні моменти:

- ✓ **відсутність єдності всіх гілок державної влади щодо концептуальних засад державної політики стосовно релігійно-церковної сфери**, котрі б концентровано на основі глибокого аналізу вітчизняного і зарубіжного досвіду, системно розвивали смислову наповненість та стратегічні вектори цієї політики.
- ✓ **недосконалість чинного законодавства щодо релігії і церкви.** Базовий Закон України —Просвободу совісті та релігійні організації”, попри усі плюси, застарів і не дає відповіді на актуальні питання поточного моменту. Він отримав серйозну критику з боку ПАРЕ.

За останні кілька років Національний Парламент так і не зумів ухвалити нову редакцію Закону України —Просвободу совісті та релігійні організації”.

- ✓ **присутність спекулятивної складової у державно-конфесійних відносинах.** Її основним джерелом виступають різноманітні інтриги, інсинуації та нарікання, котрі, на жаль, поки що присутні деколи в державно-конфесійному дискурсі. Вони здебільшого обумовлені поточною політичною кон’юнктурою. Атмосфера підозри, недовіри, постійного очікування непрогнозованих кроків з боку опонентів призводить до того, що дух партнерства утверджується з певними труднощами.
- ✓ **роз’єднаність українського православ’я.** Суб’єкти церковного протистояння – УПЦ МП, УПЦ КП, УАПЦ – не зуміли досягти очікуваного широким загалом порозуміння. Обумовлена політичною кон’юнктурою

юрисдикційна різновекторність вказаних церков за роки незалежності призвела до вираженої сегрегації вірних в межах однієї конфесії, що стало джерелом міжцерковної напруги і конфліктності, серйозною перешкодою на шляху духовної консолідації Української нації, конституювання Української Помісної Православної Церкви.

- ✓ **патрунування владними структурами (насамперед місцевими) певних конфесій.** В результаті послуговування не буквою закону, а принципом практичної доцільності чиновники демонструють прихильне ставлення до одних релігійних об'єднань та упереджене до інших. Факти конфесійно-церковної заангажованості української влади привернули увагу світового співтовариства та дискредитують міжнародний авторитет України.
- ✓ **релігійна некомпетентність частини громадян.** На фоні потужного потоку інформації не вистачає цікавих, змістовних культурно-релігієзнавчих програм загальнонаціонального масштабу – доступних для кожного жителя України і здатних дохідливо, незаангажовано ознайомити його з найрізноманітнішими віросповідними традиціями власного народу та світу, розповісти про вчинки осіб, які є прикладами терпимості, толерантності на практиці. Особливо це відчувається у вітчизняному телевізійному просторі, перенасиченому низькопробною продукцією, що стимулює пробудження у глядачів нищих пристрастей та почуттів.

Відсутність глибоких і зважених знань про духовний спадок України, його еволюцію в сучасних умовах обумовлює упереджене ставлення громадян до конфесійного розмаїття, ускладнює безконфліктну інкорпорацію різних віросповідань в український соціум.

Таким чином, подальші успіхи в розбудові національної системи державно-конфесійних відносин на засадах партнерства **залежатимуть від розв'язання таких ключових питань, як:**

1. Ухвалення Концепції державно-конфесійних відносин в Україні, котра би максимально врахувала зміни, що відбулися на релігійній карті країни за період після відновлення незалежності Української Держави.
2. Прийняття нової, за своєю суттю європейської, редакції

Закону України “Про свободу совісті та релігійні організації”, котрий би відповідав виключно національним інтересам Українського народу.

3. Підготовки та ухвалення Закону України “Про реституцію”, передбачення у ньому чітких механізмів повернення релігійним та іншим організаціям і громадянам майна та іншої власності, конфіскованих у минулому.
4. Налагодження й проведення регулярного діалогу з інституціями Ради Європи щодо пошуку і впровадження механізмів гармонізації державно-церковної взаємодії.
5. Збереження і примноження досвіду державного сприяння у справі подолання міжконфесійних конфліктів та утвердження Помісної Православної Церкви в Україні. Зокрема, обстоювання виключно національних інтересів у діалозі з іншими помісними православними церквами світу. Підтримка і впровадження у практичну площину ініціатив щодо поновлення переговорного процесу УПЦ КП та УАПЦ з УПЦ МП.
6. Проведення політики неприйняття випадків лобіювання інтересів певних конфесій представниками влади, які дискредитують органи державної влади патрунуванням тих чи інших релігійних об'єднань.
7. Вивчення світового і європейського досвіду в частині інкорпорації релігійної компоненти у навчально-освітній процес, його врахування при виробленні національного формату взаємодії духовної і світської систем освіти.
8. Включення до освітніх гуманітарних програм ВУЗів обов'язкового курсу релігієзнавства.
9. Поширення циклів просвітницьких культурно-релігієзнавчих проектів, забезпечення регулярної трансляції таких програм на загальнонаціональних (в обов'язковому порядку) і комерційних (в порядку домовленості) каналах телебачення та радіо.

Президент України Віктор Ющенко ініціював всеукраїнське обговорення розробленого під його керівництвом нового проекту Конституції України.

Відгуки на проект надходять на вулицю Пирогова в Києві у Національний інститут стратегічних досліджень. Оскільки нас цікавлять проблеми буття релігії в суспільстві, то видруковуємо повністю статтю 40 проекту, яка присвячена цьому: «Кожен має право на свободу думки, совісті і віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, змінювати переконання, безперешкодно відправляти одно-особово чи колективно релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність, здобувати світську і релігійну освіту. Здійснення цього права може бути обмежене законом в інтересах громадського порядку, охорони здоров'я чи моральності населення або захисту прав і свобод інших. Церква і релігійні організації в Україні відокремлені від держави, а школа – від церкви. Ніхто не може бути увільнений від своїх обов'язків перед державою або відмовитися від виконання законів за мотивами релігійних та інших переконань, за винятком установлених законом випадків». Як бачимо, ця стаття проекту майже повністю повторює статтю 35 діючої Конституції. Але якщо в останній йшла

мова про право на свободу світогляду і віросповідання, то в проекті сказано про право «на свободу думки, совіст і і віросповідання». В ньому також зафіксовано право «змінювати переконання», «здобувати світську і релігійну освіту». В статті 40 відсутнє положення про альтернативну службу в тому разі, якщо виконання військового обов'язку суперечить релігійним переконанням громадянина. Натомість в статті 40 проекту з'явилося положення, що увільнення від обов'язків перед державою неможливе, «за винятком

установлених законом випадків».

Кидається в очі певна декларативність в Конституції права «не сповідувати ніякої релігії». Окрім цієї фрази, в ній про можливість буття нерелігійного світогляду, його функціонування і забезпечення цього буття нічого не сказано. А між тим той же президент як гарант Конституції своїми позазаконними діями у сфері релігійного життя виявляє повний нігілізм щодо тих, хто не сповідує ніяку релігію, а виявленою при цьому своєю конфесійною заангажованістю протидіє повноті свободи віросповідань. Нічого не сказано в статті проекту і про недопустимість використовувати релігійні організації в політичному житті, про світськість держави і недопустимість клерикалізації її владних структур. Відтак в проекті йдеться скоріше про свободу релігії, а не про свободу совісті. Нічого не сказано про відвернення спроб використовувати релігійні спільноти всупереч національним інтересам України, гарантуванню її безпеки (А.Колодний).

В пресі постійно з'являються статті, в яких піддається критиці та клерикалізація держави, владних структур, яка має місце за президентства В.Ющенка. Так, в газеті «Левый берег» (18-24 вересня) в статті «Проповедники со скипером» сказано: «В нашій країні Церква відокремлена від держави. Церкву від школи і держави відокремлює стаття 35-та Основного Закону. А стаття 102-га головного документу призначає Президента України гарантом дотримання Конституції. Але глава держави активно пропагує ідею Помісної православної церкви, використовуючи при цьому свій державний статус, свій оплачений податкоплатильщиками робочий час і можливості доступу до високих трибун. Усвідомлюючи, яке велике значення має слово, сказане вищим чиновником держави, Ющенко постійно веде агітацію за православні цінності, особисто підносячи статус цієї релігії фактично до державної. Це – пряме порушення Конституції. На великі православні свята Президент відвідує декілька християнських храмів різних конфесій і патріархатів, є присутнім на всенічних службах, спілкується зі священниками і парафіянами. Ніхто не міг би заборонити йому це робити як приватній особі, але відправа культу організовується як державний захід. Сотні людей забезпечують технічну й особисту охорону вищих посадових осіб і їх сімей, десятки зайняті транспортуванням, мільйони гривень витрачаються на пряму телетрансляцію богослужінь на державному каналі. Це відбувається винятково у дні православних свят. Ні католикам, а тим більше іудеям чи мусульманам, не говорячи вже про

послідовників буддизму, слов'янського язичництва чи конфуціанства не світить побачити Президента, прем'єр-міністра чи главу парламенту, які моляться їх богам на «Першому каналі». Прийняття клятви Президентом з використанням Євангелія також залишає більше питань, ніж відповідей. Чому рука лежить на Біблії, а не на Корані, адже мусульмани також голосували за цього кандидата? А якщо оберуть єврея, то чи зможе він давати клятву на Торі? Що робити лідеру нації, якщо він взагалі не вірить в Бога? Якщо в Росії і Польщі є явно домінуючі релігії, то українці відносять себе до різних віросповідань і конфесій. Тому активна участь вищих посадових осіб у церковних справах сприяє не єднанню нації, а веде її до ще більшого розколу. Враховуючи це, українським політикам потрібно турбуватися про неухильне дотримання Конституції, яка відокремлює Церкву від держави».

Моя Конституція допоможе навести порядок та відновити справжні права та свободи для всіх українців. Серед положень цієї Конституції найбільш важливими вважаю такі:

- Моя Конституція забезпечить справжній захист ваших прав та свобод у всіх сферах життя. Влада повинна здійснювати свою справжню функцію – служити людині. Люди отримують право подавати до парламенту проекти законів, які депутати матимуть розглядати якнайшвидше. Аби краще захистити права людини, а запропоновувати скоротити строк – до однієї доби – строк затримання без рішення суду. Кожен зможе звертатися для захисту своїх прав не тільки до звичайного суду, але і до Конституційного Суду України.
- Моя Конституція забезпечить однакові правила для всіх шляхом скасування депутатської недоторканності. Ті, хто складають закони та запроваджують правила, повинні нести саму відповідальність, як і всі інші.
- Моя Конституція зменшить кількість депутатів Верховної Ради. Нам необхідний професійний та ефективний парламент, що працюватиме задля блага всієї України. Один зі способів зробити парламент більш ефективним – зупинити розбазарювання коштів шляхом зменшення кількості депутатів.
- Моя Конституція запровадить таку систему виборів, щоби ви знали, кого обираєте. До парламенту депутати обиратимуться за відкритими списками, – голосувати можна буде не тільки за партію, але і за кандидатів. Для місцевих рад буде повернуто мажоритарну систему (голосування безпосередньо за кандидатів) – щоби кожну громаду представляв конкретний депутат, з якого люди могли б слухати. Це допоможе людям, а не політикам, вирішувати та обирати тих, хто представлятиме їх у парламенті.
- Моя Конституція поверне у ваші руки право обирати майбутню Україну. Не буде змови політиків за спиною людей – буде обрання органів влади народом. Повноваження між органами влади буде розподілено так, аби кожен робив свою роботу і відповідав за неї.

Отримайте побажання та пропозиції до свого проекту Конституції України. Свої коментарі та пропозиції надсилайте:

Поштова адреса:
Україна, 01030, Київ, вул. Пушкова, 7-а, Національний інститут стратегічних досліджень
Проект «Конституція Президента України Віктора Ющенка»

Електронна адреса:
proekt Konst@niss.gov.ua

«Ключовий і безальтернативний засіб навести порядок у нашій державі - це конституційна реформа. Я твердо наполягаю на конституційних змінах, які повинні виправити всі нинішні протиріччя. Відтак хочу оголосити, що підписую Указ про проведення загальнонаціонального обговорення проекту Конституції, внесенного Президентом України. Я готовий вислухати думку кожного українця. Вірю, що таке обговорення викличе широкую громадську реакцію, яка змусить членів парламенту подбати не про свої крісла, а про свій народ».

Президент України
Віктор Ющенко

АКТУАЛЬНА ТЕМА

МУСУЛЬМАНИ КІЛЬКІСНО ДОГАНЯЮТЬ ХРИСТІЯН

«Форум релігійного та громадського життя» (Pew Forum on Religion and Public Life) - так називається в США неурядова наукова інституція, яка спеціалізується на демографічних дослідженнях. Керівник її – Браян Грім. В жовтні вона оприлюднила свій звіт про роботу, згідно якого у світі нині налічується 1,57 млрд послідовників ісламу. Впродовж трьох років науковці інституції досліджували дані перепису населення, демографічні звіти й іншу інформацію із 232 країн світу, проаналізували біля 1500 різних джерел, що дало їм підставу для проголошення неочікуваної і для них названої вище цифри мусульман. Паралельно з цим «Форум» оприлюднив і цифру християн: їх нині від 1,5 до 2,1 мільярда. Відтак нині у світі кількість мусульман і християн майже однакова. Але ж донедавна говорилося лише про мільярдну кількість мусульман і понад двохмільярдне число християн.

Підрахунки «Форуму» засвідчили недостовірність багатьох існуючих протягом багатьох років версій про мусульман. Так, вже безпідставною є думка, що іслам – це релігія арабів. Він виник в арабському світі, мову арабів вважає священною, але вже давно вийшов за його кордони. Як зауважив професор політології Принстонського університету (США) Апмані Джамаль, «наші стереотипні уявлення, що мусульмани – це араби, а араби – це мусульмани, повністю спростовуються нашим звітом». 60% мусульман світу нині населяють Азію, 20% - Близький Схід та Америку. 300 млн мусульман проживають в країнах, які не значаться як мусульманські. Найбільше мусульман є в таких країнах як Індонезія, Пакистан, Індія та Бангладеш, але ж вони не є арабськими. Цікавим є те, що в Німеччині нині проживає більше мусульман, ніж в такій арабській країні як Ливан, а в Росії мусульман

більше, ніж в Лівії та Йорданії разом взятих. В Ефіопії, яка значиться найбільшою християнською країною Африки, нині проживає більше мусульман, ніж в Афганістані, а в Китаї, який аж ніяк не асоціюється із мусульманським світом, послідовників ісламу більше, ніж в арабській Сирії.

Звіт «Форуму» засвідчив перевагу сунітського напрямку ісламу (87-90%) над шіїтським (10-13%). Більшість шіїтів населяють Іран, Пакистан, Індію та Ірак. Між названими двома течіями ісламу існує ворожнеча, про що свідчать останні події в Іраці.

Як бачимо, наявність мусульманського населення у світі стрімко змінюється. Між ісламом і християнством йде підспудна боротьба за свого віруючого. Християнство потихеньку здає свої позиції. Цьому значно сприяє висока народжуваність в мусульманських сім'ях. Так, тривалий час говорили про Нігерію як християнську країну, але нині вона є вже шостою за кількістю мусульман серед світового співтовариства. З часом ці кількісні змагання можуть призвести до ворожнечі між послідовниками двох названих світових релігій. А між тим в Європі мусульмани, а їх тут вже 38 мільйонів, що становить 5% європейців і 2% мусульман світу, викупувають кинуті християнами храми і перетворюють їх в мечеті. Велику допомогу новоз'явленим в європейських країнах мусульманським громадам у будівництві мечетей надає Саудівська Аравія.

Європу нині охопила антими́наретська істерія. Якщо дозвіл на будівництво мечетей, хоч із скрипом і скандалами, надається мусульманським громадам владою європейських країн, але супротив у європейців-немусульман викликає будівництво мінаретів, які часто за своєю висотою вивисуються над християнськими храмами (образно: серп над хрестом). До того ж, з них п'ять разів протягом дня лунає голос муедзина, а дзвін із дзвіниці християнського храму звучить раз або два протягом тижня. Приходиться владі приймати рішення про обмежену висоту мінаретів – 15-20 метрів.

Поступово мусульмани опановують не тільки Європу, а й американський континент. З 4,6 млн їх (а це лише 0,8% населення американського континенту) більше половини проживають у США.

Pew Research Center's Forum on Religion and Public Life видрукував приблизну картосхему покрайнього поширення мусульман (в мільйонах) у світі. Вона виглядає так: 203 – Індонезія; 174 – Пакистан; 161 – Індія; 145 – Бангладеш; 79 – Єгипет; 78 – Нігерія; 74 – Туреччина, Іран; 34 – Алжир; 30 – Ірак, Судан; 28 – Ефіопія, Афганістан; 25 –

Сауд.Аравія; 23 – Йемен; 22 – Китай; 20 – Сирія; 17 – Малайзія; 16 – Росія; 15 – Нігер; 12 – Сенегал, Малі; 10 – Туніс; 9 – Сомалі, Буркіна Фасо, Гвінея, Казахстан, Азербайджан; 8 – Кот д'Івуар; 6 – Лівія, Чад, Йорданія, Таджикистан; 5 – Мозамбік, Філіпіни, Туркменія, Киргизія; 4 – Палестина, Уганда, ФРН, ОАЕ, Гана, С'єра-Леоне, Тайланд; 3 – Ліван, Лівія, Кенія, Камерун, Кувейт, Мавританія, Албанія; 2 – Оман, США, Велика Британія, Косово, Боснія і Герцеговина, Гамбія, Бенін, Малаві, Шрі Ланка, Еритрея; 1 – Франція, Іспанія, Зах. Сахара, Бахрейн, Того, Катар, Конго, Гвінея Бісау, ПАР, Канада, Македонія, Аргентина, Болгарія, Ізраїль, Танзанія, Катар, Непал, Канари, Сінгапур.

Згідно звіту «Форуму» в Україні проживає більше 400 тисяч мусульман. Вони мають п'ять своїх духовних центрів: Духовне Управління мусульман Криму, Духовне Управління мусульман України, Духовний Центр мусульман України, Київський муфтїят та Духовне Управління мусульман України «Умма».

Відділення релігієзнавства ІФ НАН України нині готує наукову конференцію «Іслам у світі й Україні», до участі в якій запрошує всіх, хто науково працює над ісламською тематикою або ж прилучений до практичного життя мусульманських спільнот.

Матеріал підготував А.Колодний

ТО ВСЕ-ТАКИ ПАСТИРСЬКИЙ ЧИ ПОЛІТИЧНИЙ?

(Думки після осмислення)

Відбували пристрасті, вгомонилися дискусії, викликані візитом Патріарха Московського Кирила в Україну. Був час для його осмислення.

Була можливість відчутти і його політичні наслідки.

І хоч давньоримське «post hoc, ergo propter hoc» (після цього, значить, по причині цього) не завжди виявляється істиною, а все ж повідомлення масмедіа пор «отчет Патріарха перед Президентом Росії о результатах его визита в Украину» та агресивні заяви цього Президента в адресу України, опубліковані одразу після патріаршого «отчета», надто логічно сплелися в один причинно-наслідковий ланцюг і додали «колориту» й без того «колоритному» «пастирському» візиту.

Особисто мені здається, що така поспішність із оприлюдненням свого «надзвичайно дружнього» ставлення до України, в якій щойно побував Московський Патріарх, була все-таки політичним порухом з боку кремлівського лідера. Слід було хоч якусь «паузу» витримати...

Та, видать, кремлівські куранти вже б'ють на сполох і кваплять розкручувати маховик російської виборчої кампанії в Україні, яку, власне, й розпочав

Патріарх, виразно позиціонуючи себе на боці відомого проросійського кандидата в Президенти України. Але, мабуть, «отчет» Патріарха не був для Президента Росії надто заспокійливим, то виникла потреба терміново тупнути ногою на тую «стратегічну партнерку» та пригрозити їй великодержавним кулаком, показавши тим самим, що політичні наслідки «пастирського» візиту не виправдали очікувань.

Сам Патріарх заповідав свій візит як позбавлений будь-якої політичної мети. В це не дуже вірилося, а все ж думалось: «А чому б і ні?! Хіба в сьогоднішньому світі, переповненому оголеними животами і стегнами, масовим алкоголізмом і наркоманією, споживацтвом, аморальністю й майже повсюдним ошуканством, архипастирю немає про що говорити з вірянами, окрім політики?»

Патріарх, і справді, багато уваги приділив проблемам моральності, самообмеження, що особливо необхідне в період кризи, яку Бог, як і всі біди, посилає для нашого покаяння й самовдосконалення.

І кожен із присутніх серцем відгукувався на слово духовного наставника, хоч, мабуть, відгук цей був би ще щирішим, а слово ще переконливішим, якби бодай у ту хвилину, коли святитель благословляв нас на самообмеження, на святій його десниці вигравав проти сонця годинник не на кілька десятків тисяч доларів, а хоч би вже на 5 чи 6...

Я, звісно, зовсім не хочу, щоб Патріарх Московський (як і будь-який інший) геть уже відрікся від мирських благ... Але для розмови про самообмеження «антураж» був явно не той...

Немало слів було присвячено й темі християнської любові. Цілком достатньо для того, щоб зрозуміти, кого і що мають любити

українські громадяни, і за яких умов Церква, очолювана Патріархом Кирилом, любитиме їх.

Не слід, очевидно, дарувати свою християнську любов (а відтак і голоси на виборах, ясна річ!) політикам, які актуалізують до недавнього часу замовчувані події чи очорнені імперської пропагандою імена, бо «не будет умный политик насаждать имена, которые разделяют страну». І хоч ні «имена, которые разделяют страну», ні ім'я «неумного политика», що їх актуалізує, не були названі, всі зрозуміли про кого й про що говорить «духовний пастир». Про те саме, про що говорив п. Затулін на проведеній у Москві в квітні ц. року конференції з цікавою назвою: «Русоязычная Украина: возможности и проблемы консолидации», — де умовою спокою в Україні в числі інших вимог (як, наприклад, надання в Українській державі російській мові статусу державної) було названо й цілковиту відмову України від перегляду історії. Тобто все, що збрехали, так і має навіки вважатися правдою, чії імена були безвинно очорненими — так і мають залишатися невиправданими. Тоді все буде стабільно й спокійно! А відновлювати правду, та ще й таку, до якої частина суспільства й досі не може звикнути (бо часом та правда, й справді, така страшна, що й повірити в неї неможливо!) — того «умный политик» не повинен робити, бо навіщо «умному политику», щоб народ знав правду? Народ чим дурніший і чим менше знає, — тим легше ним керувати, чи то, пак, маніпулювати.

Саме це в Москві одвіку звалось «умною» політикою. Отож, і нам так рекомендують. І Затулін, і Патріарх. Хтось відвертіше, хтось завуальовано, але так, щоб можна було здогадатися...

А ось тут уже й здогадуватись ні про що й не треба було. Все було сказано зрозуміло і чітко: «Вы должны молить Бога, чтобы Украина, Белоруссия и Молдова были вместе с Россией».

Не те, щоб там жили в мирі, у взаєморозумінні, а таки «чтобы были вместе»!

Тобто, моліться, українці, щоб вашої Української незалежної держави не було! А заодно й попросіть Бога, щоб і Білорусі незалежної, і Молдови також не стало.

Скрізь пишуть, що Патріарх Кирило — мудрий політик. Але, мабуть, і мудрість іноді відступає там, де бере гору самовпевненість і зневага. Бо я не уявляю собі мудрого політика, який би, приїхавши, приміром, до Індії, став би закликати індусів, щоб вони молились за те, аби Індія знову була «вместе» з Англією, чи алжирських громадян — бути разом із Францією, болгар — з Туреччиною чи чехів — з Німеччиною.

Думаю, що й Московський Патріарх не дозволив би таких закликів ні в Чехії, ні в Болгарії, ні в Алжирі...

Чому ж у нас — дозволяє? Та тому, що і нас, і молдаван, і білорусів досі вважає московськими «холопами», які навіть на ноту протесту не спроможуться, хоч подібні заклики цілком можуть бути розцінені як агітація проти незалежності названих держав.

Написала оце — та й міркую собі: «Ну й чого ж все так близько до серця брати?! Можливо людина нічого такого й у голові не мала. Просто — невдало висловились...»

Але... Діячеві такого рівня з приводу таких діткливих тем, очевидно, слід висловлюватися «вдало». Це — перше. А по-друге, якщо Патріарх під словом «вместе» мав на увазі не адміністративно-політичну, а духовну єдність, то чому в цій духовній єдності мають «вместе» бути тільки Росія, Україна, Білорусь і Молдова? Чом до неї ні греки, ні болгар, ні вірмени чи румуни не потрапили? Тільки тому, що вони Московському Патріархату не підпорядковуються?

То знову ж виходить, що не про єдність Церкви Христової йде мова, а про єдність Московського патріархату? Але ж Московський, як і кожен інший патріархат — це ще не вся Церква Христова, а всього лиш адміністративно-територіальне утворення, покликане вирішувати якраз земні проблеми Церкви, бо для вирішення проблем духовних є Заповіт Господній, Старий і Новий, є Закон Божий, до якого жоден патріархат не може ані додати, ані відняти жодного слова.

Перегорнімо й вичитаймо до єдиного знака кожному сторіночку Святого Письма, і ми не знайдемо там анічогісінько про те, скільки і яких патріархатів має бути на світі, і які народи мають підпорядковуватись кожному з них. Натомість прочитаємо про єдність Христового Стада — Церкви Христової як цільності, без поділу на Патріархати.

І Верховним Пастирем цього стада, як і верховним Главою Церкви є не патріархат, і не патріарх, і Сам Христос, Який Сам і сказав про Себе: «Аз есмь пастирь добрий, і знаю Я Моя, і знають Мя моя овцы... И ины овцы имам, яже не суть от двора сего, и тыи ми подобаеъ привести... и будет едино стадо и един пастырь». [Іоанн. 10.11,15]

А земні пастирі — то тільки помічники Верховного Пастиря, завдання яких дбати не про цілісність власних патріархатів, а про цілісність стада Христового, берегти його, щоб, як каже Єзекиль, не були вівці залишені «на розкрадання звіра польового», щоб не розгубилися «в день хмарний і темний». [Єз. 34. 8,11]

То ж у духовному сенсі єдине стадо Христове — це всі сповідники Христової віри, незалежно від їх земного підпорядкування

різним патріархатам. А тому в цьому, духовному сенсі нам і молитися треба не про те, щоб бути «вместе» з Росією чи ще якоюсь країною, а зі всім православним світом, зі всім стадом Христовим.

Хіба Патріарх Московський не знає цього? Знає! Але думає, що ми — не знаємо.

Тому й галасують повсюдно ієрархи, підпорядковані Москві, про «раскол в православии», про «разрыв единства в Христовой церкви», який нібито стався у зв'язку з відділенням від РПЦ Київського Патріархату.

Ось і Патріарх Кирило під час візиту в Україну навідріз відмовився від діалогу з Київським Патріархатом, який, як кажуть московські церковники, нібито «разорвал тело Церкви Христовой».

Якщо б стадом Христовим, Христовою Церквою вважався ли ще Московський патріархат, то це було б, дійсно, так. Але ж вважати так — це ересь! Це спотворення Слова Божого! Тож, як не крути, а заклик «быть вместе с Россией, Белоруссией и Молдовой» — це таки політичний заклик, бо духовний — мав би закликати до єдності зі всім православним світом.

«Ніхто не може служити двом панам, — сказав Господь. — Бо або одного ненавидітиме, а другого любитиме, або до одного прихилиться, а другим гордуватиме». [Матв. 6.24]

Біда Російської Церкви полягає в тому, що від ординських часів вона увесь час те й робила, що намагалась служити «двом панам» — Господеві та владі: спершу ординській, потім княжій та царській, а потім більшовицькій, не просто безбожній, а войовничо атеїстичній. Нічого, на жаль, не змінилося й сьогодні.

Як і раніше, Російська Церква стоїть на сторожі геополітичних інтересів імперії і залишається її найсильнішим оплотом у відокремлених від неї суверенних Державах. І найпильнішою є ця сторожа якраз в Україні, без якої відновлення повноцінної Російської імперії неможливе. Згадаймо: Твер, Псков, Новгород, Казанське, Астраханське ханства,

безмежні простори Сибіру були підкорені раніше, але імперією Росія стала лише тоді, коли остаточно підкорила Україну.

Та й власний інтерес в Україні має Московський Патріархат: адже саме тут знаходиться добра половина (якщо не більше) його приходів, втративши які, Московська Церква одразу перестав бути найбільшою й найбагатшою Церквою православного світу, якою, натомість, стає Українська.

Саме тому таких неймовірних зусиль доклала Російська Церква до того, щоб відлучити від молитовного єднання з іншими Церквами Київський Патріархат, своїми руками здійснивши розкол у православ'ї.

Чи, може, Київський Патріархат сам відмовився від цього молитовного єднання? Може, сам заявив про розрив євхаристичної єдності із православним світом? Чи, може, він відступив бодай на йоту від Закону Божого чи відкинув бодай якийсь із догматів Православної Церкви? Ні!

Він всього-навсього заявив про свій вихід з-під юрисдикції Московського Патріархату та створення в своїй самостійній Українській державі самостійної Церкви суверенного українського народу. А це цілком узгоджується зі всіма канонічними правилами (34-те правило св. Апостолів, 6-те правило I, 17-те правило IV та 38-ме правило VI Вселенських Соборів).

Навіщо ж було Російській Церкві анафемі виголошувати та терміново ще одну буцім Українську Церкву на Харківському Соборі створювати, тобто свідомо вносити розкол не тільки в українське суспільство, а й у світове православ'я? Не було б цього — не було б і жодного «розколу», бо створення ще одного Патріархату аж ніяк не суперечить науці Христовій. Більше того, ні в часи Христові, ні в апостольські жодних патріархатів взагалі не було. Навіть у Діяннях Вселенських Соборів на означення самоврядної Церкви вживається, як правило, термін «Спархія», а не Патріархат. А саме Вселенськими Соборами і встановлювались ті канони, в порушення яких звинувачує Київський Патріархат Російська Церква.

Але Діянь Вселенських Соборів жоден звичайний вірянин у очі не бачив, та й не кожен парафіяльний священик брав їх до рук. Тому так зручно Московському Патріархату маніпулювати словом «канон» та

проголошувати себе «единственной истинно канонической Церковью в Украине», а інших звинувачувати в порушенні тих, невідомих народу канонів.

Зовсім недавно перед початком прес-конференції, присвяченої якраз візиту Патріарха Кирила, мала розмову з далеко непересічним священиком Московського Патріархату. Цитую тому майже дослівно 38 правило VI Вселенського Собору. А він мені, «ничтоже сумняшеся», відповідає: «Нет и не может быть такого правила!»

Довкіл стоять люди. Кому вони вірять — мені чи священику? Ясно — йому!

Він у рясі, з хрестом на грудях. Я — без. Він — священик, а отже, він знає!

А священик або й справді не знає, або лукавить, говорячи те, що йому вигідно. Спокійно так, доброзичливо й мило лукавить...

Таким «милим і доброзичливим» лукавством був просякнутий увесь візит Патріарха Московського в Україну. Не було відверто ворожих заяв, грубої агресивності. Було м'яке, але дуже самовпевнене лукавство.

Показовою в цьому плані була відповідь Патріарха на привітальну промову Президента України, в якій очільник Держави висловив надію на розв'язання проблеми створення Української Помісної Церкви в Україні.

Із самовпевненою усмішкою, мовби поплескуючи по плечу Президента чужої держави, Патріарх відповідає:

— А вопрос о Поместной Церкви в Украине уже решен. Поместная Украинская Церковь уже создана. И Синод свой имеет...

Мовляв, «відстав від життя, пане Президенте, все що треба, тут уже без твого відому зроблено...»

Саме так сприйняла все це моя приятелька — туристка із Польщі.

— Що? Ваш Президент не знає, що у нього в країні робиться?

Вона — дуже «поверхова» католичка, яка ніколи не цікавилась нашими міжконфесійними проблемами. Вона уявити не може, щоб така висока духовна особа могла злукавити перед усім чесним миром.

А Московський Патріарх зробив це, оком не кліпнувши!

Адже чудово розумів, що у виступі Президента мова йшла не про фіктивну автокефалію в складі Московського Патріархату, а про Помісну Українську Церкву під Київським омофором — про незалежну Церкву в незалежній Державі.

Розумів, але відповів так, як вимагали політичні інтереси країни, якій служить очолювана ним Церква.

Коли доводиться говорити на цю тему, мені завжди згадуються слова історика Російської Православної Церкви М. Толстого, який дуже відверто й дохідливо пояснив, чому в XVII ст. Росія так запекло боролася за приєднання Української Церкви до Московського Патріархату.

«Само соединение, совершенное Богданом, — пише історик, — оставалось непрочным без единства церковного, которое одно могло связать неразрывными узами малороссийский юг и великороссийский север в единую обширную Россию».

Це сьогодні, після трьох з половиною століть забуття нашої історії та заборон «актуалізувати імена, которые разделяют страну»,

нам можна розказувати казки про «порушення канонів», про «тисячелетие крещения России», про «единство Церкви от начала принятия православия» и «общее Отечество». А в XVII ст., ще на початку якого козацьке військо стояло під Москвою в складі армії Володислава, коли всього півстоліття з лишком минуло з часу, як ув'язнений Борисом Годуновим у Чудовому монастирі Царгородський патріарх Іоаким підніс до рангу Патріархії Московську Церкву, що 141 рік до того існувала як «самосвятська», «розкольницька», «неканонічна» (я користуюся сьогоднішньою лексикою московських ієрархів...), не маючи навіть своєї канонічно правової митрополії, коли мало не щороку роздирали цю

Церкву розколи і ересі, — тоді ні про «єдине отечество», ні про «единство Церкви» говорити не приходилося. Та й про канони краще було не згадувати, бо канонів, на основі яких можна було б приєднати Українську Церкву до Московської, не існувало, як не існувало й доброї волі на таке приєднання ні з боку Царгороду, ні з боку України. Українське духовенство на чолі з митрополитом Сильвестром Косовим навідріз відмовилось присягати Московському царю, а Царгородський Патріарх Яків навідріз відмовився передати Київську митрополію в юрисдикцію Московського Патріархату.

Але ж без поглинання Української Церкви, без знищення її як самоправного організму ні про яку «єдиную обширную Россию», як

сказав нам російський історик Церкви, говорити не приходилося. Це Московський політиком розумів чітко. **«Основой политического подчинения, — виразно сформулював кредо московської політики щодо України голова Московського посольського приказу Ордин-Нащокін, — есть подчинение духовное».** І це «политическое подчинение» було завданням, важливішим від усіх і всяких канонів і всіх Божих законів.

Скільки разів ті канони порушувались Московською Церквою, доки їй все ж вдалося здійснити «духовное подчинение» України, — про це зацікавлений читач може почитати в моїх книгах «Літос...», «Хроніка великого ошуканства» чи «Міфотворчість — як обґрунтування історичного мародерства». Зараз не час і не місце це повторювати.

Зараз, говорячи про самовпевнене лукавство московських ієрархів, повторимо лише одну, але неспростовну істину: **Московський патріархат не має жодних канонічних прав на Українську Церкву, а отже, й не має жодного квадратного метра канонічних територій в Україні!**

І Патріарх Кирило не може цього не знати. А поводить себе тут, як у своїй вотчині, тому, що впевнений, що ми цього не знаємо, а як знаємо, то побоїмося сказати це вголос.

Всіх, хто хотів би заперечити висловлене мною твердження, прошу опублікувати документ, який засвідчив би канонічно правну передачу Київської митрополії Московському патріархату.

Немає такого документа! Бо ніколи Українська Церква не передавалась під Московський омофор канонічно.

Були Грамоти патріарха Діонісія IV, від 1686 р., куплені московським дяком Нікітою Алексеевим за «три сорока соболей и сто двадцать червонцев». Але «бізнесова» оборудка московського дяка й Царгородського патріарха вже в 1687 р. була засуджена Собором Східних Патріархів як неканонічне, невідповідне Христовій науці діяння («Акт симонії» — по-нашому просто хабарництво), а сам Діонісій IV був вивернений із патріаршого сану.

Після цього засудженого православним світом ганебного торгу проблема канонічного підпорядкування Київської митрополії Московському Патріархату ніколи більше не порушувалась, свідченням

чого є Патріарший і Синодально-Канонічний Томос, виданий Царгородським Патріархом Григорієм VII 13 листопада 1924 року Українській Церкві в Польщі, яка входила до Київської митрополії й також була неканонічно підпорядкована Москві. **«Відірвання, — пишеться в Томосі, — Київської митрополії від Царгородського престолу відбулося не за приписом канонічних правил».**

Цей документ, виданий через майже два з половиною століття після скасування грамот патріарха-хабарника, ще раз підтверджує, що жодних канонічних прав на Українську Церкву Московський Патріархат не мав і не має сьогодні.

Все, що він тут посідає, ним привласнене незаконно, взяте силою, якій тоді не могла чинити опір ні вже заповнена московським військом та адміністрацією Україна, ні Царгородський Патріархат, патріархів якого затверджувала турецька влада, що воювала тоді чи не з чотирма країнами одразу, й за будь-яку ціну голова була купити нейтралітет Москви.

Москва ж, впевнена в своїй силі й безкарності, не порушувала цього питання, щоб зайвий раз не привертати уваги до факту неканонічної присутності своєї Церкви в Україні.

Але сила — силою, а канони — канонами... Тому нагадаю ще один канон, затверджений III (Ефеським) Вселенським Собором 431 р. Цитую дослівно: **«Дотримуватись скрізь по єпархіях (ми вже говорили, що тодішній поділ Церкви на адміністративно-територіальні одиниці був єпархіальним. Поняття Патріархат виникло значно пізніше — Г. М.), щоб ніхто з Богом улюблених єпископів не поширював своєї влади на іншу єпархію, що ніколи не належала ні йому, ні його попередникам. Якщо хтось простягнув владу і силою підпорядкував якусь єпархію, хай віддасть, щоб не порушувати правил святих отців... Святий і Вселенський Собор хоче, щоб кожна єпархія зберігала в чистоті й без обмежень права, що належать їй спокон віку, згідно давня затвердженому звичаю».** (8 Третього Всел.)

Ясніше, здається, сказати важко. І якщо вже сталося так, що десь у XVII ст. оті «Богом улюблені» ієрархи московські неканонічно «поширили свою владу» на Українську Церкву і «силою підпорядкували її собі», то що вони мають зробити, щоб не порушувати «правил святих отців», тобто канонів?

Правильно! Мають віддати чуже, взяти силою! Крапка.

А тепер нехай кожен зробить висновок сам для себе: то хто тут в Україні — неканонічний: Церква, що з відродженням Держави прагне відродити **«в чистоті і без обмежень права, що належали їй спокон**

віку», чи та, що, зневаживши канони, силою імперської влади привласнила колись те, що **«ніколи не належало ні їй, ні її попередникам»**, а нині, **«порушуючи правила святих отців»**, не хоче повернути привласнене та ще й облудливо називає себе «единственной истинно канонической», **САМА СЕБЕ** проголошує Помісною Церквою в чужій Державі та створює «незалежний» Синод із собі ж підпорядкованих, від себе ж залежних ієрархів?

Ми вчили колись по підступність, хитрість і лицемірство єзуїтів... Та проти єзуїтства московського сам Ігнацій Лойола навинним хлопчиком здається!

Тож чи про «чистоту православ'я» і спасіння стада Господнього дбає Московська Церква в Україні? Чи, розсіюючи і розганяючи це стало, «пасе» політичні інтереси Російської держави, яка прагне відродити імперію, знову підпорядкувавши собі Україну? Чи пастирством душ займаються її ієрархи, чи виконують завдання політичного підпорядкування України, основою якого, як ми пам'ятаємо, є духовне підпорядкування її громадян, а правильніше кажучи, утримання її громадян в духовному полоні для використання їх в політичних цілях Російської держави?

Відповідь на ці питання і буде відповіддю на питання: пастирським чи політичним був візит Патріарха Кирила в Україну.

На мій погляд, це був візит пастиря, що «пасе» свою державу та її політичні й економічні інтереси в чужій країні, прикриваючись пастирством душ.

Шкода, що не всі це покищо розуміють. Але вже недалекий час, коли прозріння торкнеться одурених душ, а з ним і збудеться Слово Боже, сказане через пророка: «За те, що... пастирі мої... пасли самих себе, а про вівці Мої не дбали, покараю пастирів Моїх... і вирву овець Моїх із щелеп їх, і не будуть вони більше харчем для них... а будуть безпечні на землі, й узнають, що я Господь, коли розірву скрепи ярма і звільню їх із рук гнобителів їх. І не будуть уже гинути від голоду на землі й терпіти сором поміж народами, і узнають, що Я Господь Бог із ними». (Єз. 34. 9-10, 27, 29).

Вірмо — так буде! Бо слова пророків завжди збуваються!

Галина Могильницька

ПАТРІАРХ ДАВ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВУ ОДИН З НАЙПОТУЖНІШИХ РЕІНТЕГРАЦІЙНИХ ПОСИЛІВ ЗА ВСЮ ІСТОРІЮ НЕЗАЛЕЖНОЇ УКРАЇНИ

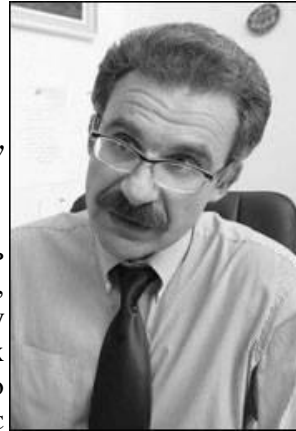
*Інтерв'ю з Віктором ЄЛЕНСЬКИМ,
док.філос.наук, релігієзнавцем, публіцистом,
членом експертної ради РІСУ*

— Як Ви оцінюєте візит Патріарха Кирила у контексті суспільних процесів в Україні?

— Наразі мені невідомі результати опитувань громадської думки щодо патріаршого візиту, але, очевидно, Патріарх дав українському суспільству один з найпотужніших реінтеграційних посилів за всю історію незалежної України. Він наполегливо закликає українців переглянути свій історичний вибір й імпліцитно пропонує їм таку логіку міркувань. Ви – історичний центр східноєвропейської православної цивілізації, «руського міра», ви зробили визначний внесок у формування російської імперської ідентичності, Велика імперія (Російська й Радянська) – це ваша імперія. Якщо ви про це згадаєте і прилучитися до її відтворення на новому, суголосному ХХІ столітті рівні – ви перетворитеся, говорячи словами Патріарха, з «ведомых на ведущих». Разом ми протистоятимемо Заходові, який для вас є чужим, уособлює гріх, споживацтво (і, додають дотепники, – годинники Breguet). Права людини, людська гідність, демократичні процедури тощо – пустопорожня балаканина, спрямована на те, щоби звести нас з світлого шляху здійснення нашої місії на манівці, які ведуть до підкорення Заходом.

Попит на такі ідеологеми в Україні є і візит Патріарха об'єктивно спричинився до мобілізації їхніх прихильників.

— Пане Вікторе, ці політичні гасла, як для українського вуха, чомусь не здаються такими, тобто політичними, для представників Московського Патріархату, які говорять про ці промови, де звучали такі ідеї, як про душпастирські або такі, що торкаються актуальних соціальних проблем? Чому існує така розбіжність у трактуваннях?

— Тому, що Патріарх намітно вбудував тему загальнослов'янської православної єдності у, сказати б, душпастирський «порядок денний». За великим рахунком, він замінив християнство геополітикою і далеко не завжди цю підміну можна легко розрізнити «з голосу». Ця підміна стала очевидною, тим не менше, коли Патріарх Кирило виступав перед слухачами Київських духовних шкіл у Трапезному храмі Києво-Печерської Лаври. Там, думаю, багато хто з сумлінних семінаристів почув таке, що докорінно вирізняється від того, чому їх вчили дотепер.

— Але наскільки загал віруючих УПЦ (МП) може зауважити цю різницю або підміну? І якщо зауважать, то чи варто від них очікувати реакції і якої саме на це?

— Очевидно, велика кількість православних – вірних УПЦ (МП) – цієї підміни не помітила. Але ті, хто мають богословську або навіть історичну освіту, не помітити цього не могли. Йдеться, по суті справи, про ґрунтовну ревізію православного розуміння устрою видимої Церкви. І при цьому Патріарх дуже і дуже довільно оперує як церковним правом, так і історичними фактами. Чому, питає він, влада Московського Патріарха має поширюватися на, у даному випадку, Україну? Тому, що ця влада є наддержавною. І посилається при цьому на пентархію – принцип головування у нерозділеній Церкві п'яти стародавніх патріархатів, який склався у V ст. Але чому тоді Москва через 11 століть порушила цей принцип і вийшла з-під підпорядкування Царгорода? Зараз Патріарх такі дії називає «не просто відмовою від історії, відмовою від Передання»! Чи він вважає, що питання юрисдикції Московського Патріархату над тією чи іншою територією належать до серцевини Православного вчення? А коли він говорить, що православні України не мають права на самоочоловану Церкву тому тільки, що їхня столиця занадто дорогий символ також для росіян – це хіба не геополітика?

Думаю, що богослови не могли не помітити, що владика протиставляє Руську Церкву вже не тільки Православ'ю грецької традиції, але й Православ'ю в Румунії, Болгарії, Сербії. Патріарх дає зрозуміти, що патріархати, «прив'язані до національних держав», менш поважні, ніж Московський Патріархат, який його очолюватель наділяє наднаціональним статусом. Посилання на Константинопольський Собор 1872 р., котрий засудив ересь етнофелітизму, має надати словам Патріарха остаточного авторитету. Однак, Собор засудив «племенні

відмінності і народний розбрат у Христовій Церкві», а не створення автокефальних Церков.

Принагідно зазначу дві речі. Московський Патріархат ще 20 років тому у своєму офіційному органі наголошував, що «...осуждение церковной организации по национальному признаку, вынесенное на Константинопольском Соборе 1872 г., имеет местное значение. Православная Полнота не восприняла решений этого Собора». А, по друге, через сім років після Собору 1872 р. Константинопольський Патріарх Йоаким III писав у своїй Грамоті, що хоча єдине тіло Христа і є Церквою Божою на землі, нічого не заважало, щоби встановився поділ Церкви на

місцеві, незалежні одна від одної. І тому, враховуючи, що Сербія здобула політичну незалежність, писав він, хай Церква Сербського князівства буде канонічно самостійною. Патріарх Кирило не може цього не знати – так вчили і так вчать у духовних школах його Церкви. Спроба вивищити Руську Церкву над іншими, відмовити Церквам країн, які здобули незалежність, у праві мати власні Помісні Церкви, «закріпачення» України як одвічного елемента милого Патріархові геополітичного конструкту до самоусвідомлення Православ'я не має жодного відношення. Це — політика.

А щодо менш глобальної політики, політики поточної, то протодіакон Кураєв не забарився нам пояснити, що, мовляв, слово Патріарха, його статус, ім'я, мали вплинути на громадську думку, а ця громадська думка має вплинути на результати майбутніх виборів. Це ще раз до питання про пастирське і політичне у візиті.

— Але так не говорять в середовищі РПЦ, які і в значній частині УПЦ (МП). Натомість останнім часом у цьому середовищі знову прозвучала зовсім незрозуміла думка, що автокефалія — це майже ересь. І антиавтокефальна пропаганда саме у такому дусі активно багато років поширюється по єпархіях УПЦ. Достатньо переглянути єпархіальні чи парафіяльні видання, щоби у цьому переконатися.

Навіщо таке „запудрування” мізків, якщо це очевидно не канонічні думки?

— Риторика з приводу автокефалії, починаючи з 1992 р., змінювалася. І хоча 1996 р. Архиєрейський собор УПЦ МП зняв питання про автокефалію з порядку денного, все ж таки дотепер консолідована позиція УПЦ МП з цього приводу виглядала таким чином. Автокефалія – можлива, може бути проголошена винятково в канонічний спосіб, слугувати користі Церкви; автокефалію мають одностайно підтримати миряни, клір, ченці й черниці та єпископат. Поки ж стосовно автокефалії існують серйозні суперечності, вона здатна лише внести розкол – цього разу у середовищі УПЦ (МП). Така постановка питання певною хоча і не задовольняла всіх в УПЦ, але сприймалася як компроміс.

Тепер ситуація змінюється – питання автокефалії не відсувається на перспективу, хай і невизначену, а рішуче й жорстко закривається. Україна — частина спільного цивілізаційного простору і як частина не повинна мати автокефальної Церкви; навіть більше, цей простір має дедалі рішучіше консолідуватися. Це відповідає прагненням якоїсь частини вірних УПЦ, але абсолютно дисонує з прагненнями інших. Таким чином, замість утримання компромісу утворюється насправді глибокий поділ – тим, хто хотів автокефалії прямо оголошують: ваші переваги до уваги не беруться і не братимуться.

— А враховуючи, що агітація йшла фактично лише проти автокефалії, то можна спрогнозувати, що для багатьох в УПЦ це дійсно негативне явище. Пане Вікторе, якщо судити за кількістю учасників і щирістю привітів, то відчувалося, що саме на Волині Патріарха Кирила вітала найбільша кількість людей і там чекали саме на його душпастирське слово без політичних підтекстів. Чим на Вашу думку пояснюється той факт, що ці проукраїнські території Волині та Поділля були дійсно відкриті на його слово, яке так і не прозвучало жодного разу українською?

— «Антиавтокефалізм» у середовищі УПЦ МП на Правобережжі – це найчастіше не символ загальноруської ідентичності, яка відкидає ідентичність українську, а елемент конкурентної боротьби з Київським Патріархатом. Це нерідко такий собі «побутовий антиавтокефалізм», продукований навіть не послідовною церковною свідомістю, що не сприймає спосіб проголошення незалежності від Москви з боку УПЦ КП

та УАПЦ, а «антиавтокефалізм», зведений на уявленні про «несправжність» цих Церков, та на каталогізації виразок й недоліків його священноначалля.

Волиняни й подільці – вірні УПЦ (МП) – звісно, прагли почути пастирське слово Кирила і хотіли переконатися у тому, що їхній предстоятель – більш духовний, більш освічений і менш політично заангажований, ніж владики інших Православних Церков. Відомо, що серед тих, хто прийшов слухати Патріарха, були і вірні незалежних від Москви українських Православних Церков. Знов таки, наразі важко говорити, як саме сприйняли Патріарха і перші, і другі, і як може позначитися цей візит на внутрішньоправославних відносинах у краї.

Дійсність майже завжди виявляється більш складною й вигадливою, ніж це намагаються донести до нас найпалкіші апологети і найсуворіші критики кожної зі сторін.

— *Після візиту прозвучала така думка, що Патріарх Кирил не проти також стати митрополитом Київським, щоби таким чином показати тісніший зв'язок Москви з Києвом і подати це як його право спадкоємності київського престолу. Чи це може означати, що УПЦ втратить статус митрополії і опиниться знову у ситуації, яка була на початку XVIII ст., коли цар Петро ліквідував ознаки окремішності українських земель?*

— Статут РПЦ та Статут про управління УПЦ теоретично не виключають такої можливості. Окрім тієї, що предстоятель УПЦ обирається пожиттєво і Київська кафедра наразі не є вакантною. Спостерігаючи за кроками Патріарха Кирила, повністю виключати, що він за певних обставин міг би обрати такий екзотичний спосіб ліквідації «вольностей» УПЦ, як Ви припускаєте, не наважусь. Але все, як і у всьому іншому, що стосується Православ'я в Україні, вирішально

залежить від самих українців, у цьому випадку – архиєреїв УПЦ, котрі самі обирають митрополита Київського.

— *Як на вашу думку, чи дійсно візит патріарха може вплинути на зближення представників різних Православних Церков в Україні? І чи така його геополітична заангажованість не спонукатиме частину православних в Україні знову звертати в погляд Фанару?*

— Очевидно, візит сприятиме поляризації в УПЦ (МП), замороженню офіційного діалогу між нею й незалежними Церквами (причому, скидається, в Москві не зацікавлені навіть у поглиненні УПЦ КП та УАПЦ – бо таку «українську масу» асимілювати точно не вдасться). Але неофіційне зближення між певними середовищами цілком може відбутися. Причому, не тільки тими, які ставлять на перше місце український патріотизм, а й тими, де завжди пам'ятають, що православ'я – це передовсім християнство, а не філософія цивілізаційного протистояння, де мають смак до церковної історії, візантології, богослов'я.

Що ж до сподівань на Константинополь, то вони не вмерли. З тією еkleзіологією, що її продемонстрував під час візиту Московський Патріархат і яка, судячи з усього, може досягти свого «розквіту» у процесі підготовки до Святого й Великого Собору Православної Церкви, конфлікт не лише з Константинополем, але й з іншими Помісними Православними Церквами є неунікненним. Зрозуміло, що Українській Церкві випадало б вибудувати своє місце в Православній Повноті із загальноправославного консенсусу, а не з конфлікту. І тут, звісно, найважливішим є внутрішньоукраїнський консенсус – і православний, і цивілізаційний. Тобто, дивитися в бік Царгороду – це добре, але важливіше подивитися один на одного.

— *Дякую за цікаву розмову!*

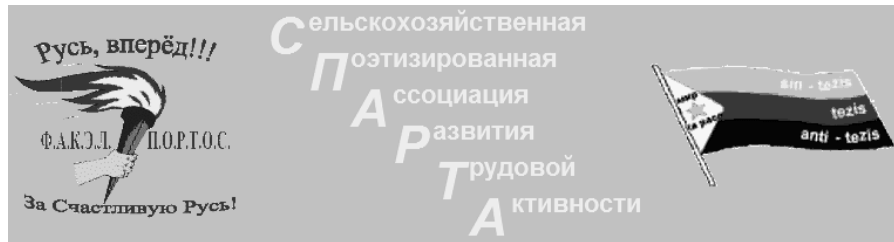
*Розмовляв Тарас Антошевський,
Київ-Львів, 7 серпня 2009 року*

СПАРТА: комуна чи білярелігійна спільнота?*

СПАРТА – комуна, що діє в селі Караван під Харковом, мешканці якої відмовилися добровільно від паління, спиртного і сексу й будують Місто Сонця за допомогою добре налагодженої сільськогосподарської діяльності і поетичної творчості. Розшифровується слово СПАРТА так: Сільськогосподарська Поетизована Асоціація Розвитку Трудової Активності. Постійно в комуні проживає п'ять осіб, час від часу тут працює ще двадцять.

Чи є комуна релігійною спільнотою? Самі спартівці її такою не проголошують, але ті, хто заспілкується з ними і пізнає спосіб життя комунарів, відзначають там багато такого, що вирізняє релігійні громади, зокрема такі передхристиянські спільноти як кумраніти чи терапевти. Перебування в комуні добровільне, в будь-який час можна вийти з неї. Використовуються тут і наймані працівники для охорони комплексу, праці на харчоблоці, при доїнні корів тощо.

Наслідуючи в дечому християнські принципи життєдіяльності, засновник СПАРТИ 54-річний Юрій Давидов заявив: «Ми поставили за мету організувати прекрасне життя, прекрасну країну, прекрасну організацію, прекрасну Батьківщину, прекрасних людей, прекрасну технологію. Так народилася нова наука, яка називається фелічологія – Теорія щастя».

* В кожному новому числі часопису "Сторінка конфесії" надається новій релігійній течії.

** Матеріал підготував д. філос. н. Анатолій Колодний.

КУРС ФЕЛІЧОЛОГІЇ. Свою Теорію щастя у віршованій формі 54-річний Юрій Давидов подав під назвою «Курс Аналітичних Досліджень Фелічологія». Слово Фелічологія походить від **felico** – **щастя** в перекладі з есперанто - мови якою прагнуть всі говорити у СПАРТІ. Курс цей видрукувано самвидавом у 10-ти «товстухках»-книжечках. Як визнає сам Давидов, який пішов із життя 27 вересня цього року від серцевого нападу в Боткінській лікарні Москви, своє вчення Фелічології він скопіював із вчень, які йому дуже сподобалися. «Дещо я запозичив, - говорив він, - в Іешуа Йосиповича Давидова (так він називав Ісуса Христа, шукаючи в такий спосіб родинний зв'язок з ним, бо ж Ісус був за родословною від царя Давида – А.К.), щось у Джордано Бруно, Ціолковського, Піфагора».

Про свій Курс Фелічології Давидов говорив наступне: «Наша Фелічологія – це книжка у віршах, яка описує всі процеси світу – подає графіки, ілюстрації, математичні розрахунки. Тут графічний метод розрахунку щастя кожного індивіда і суспільства. Ми використовуємо інтегрально-диференціальне вираховання. Наша мета - загнати залізною рукою фелічологів нещасне населення Росії, України і Білорусі в казарми Щасливого життя». Фелічологи виступають за єдність слов'янських народів.

Ю.Давидов є автором вимальованої на дверях гаража у СПАРТІ дев'ятиступеневої піраміди щастя, яка нібито має поступово привести людину від життя в рамках її егоїстичного Я до міжнаціональної комуни («міжнаціональної інтеграції») і зрештою до освоєння інших планет («сонячної систематизації»). «Головне завдання всього цього, - наголошував Ю.Давидов, - організувати нормально господарство. Ми досліджуємо, що не так робиться в країні і будуємо маленьку модель, яка прекрасно працює». Доказом цього для Давидова були відгодовані поросята, якісне коров'яче молоко і м'ясо, а насамперед - нагодовані спартаніанці. Доказом для нього було й те, що рентабельна комуна виробляє більше, ніж споживає, може продавати до 85% лише надлишків молока.

СПОСІБ ЖИТТЯ СПАРТІАНЦІВ. Порядки у СПАРТІ дійсно спартанські. Вони відповідають тим вимогам аскези, які звучать з моральних повчань Євангелій і Послань апостолів, а не тих заповідей Мойсея, які запозичило християнство з іудаїзму. Мешканцям СПАРТИ заборонено палити, пити спиртне і мати нестатутні відносини, насамперед сварки і бійки. За порушення дисципліни в комуні

штрафують, за крадіжки – виганяють із занесенням прізвища на Дошку ганьби. Ось як оцінив один із спартівців своє буття: «Раніше я пив, гуляв, а тепер думаю: А для чого це мені треба? Я тепер вірші пишу, книги читаю. Друзів знайшов. Тут людині нібито розум дають, свідомість. Хоч перший час було не зовсім добре: дико було, допоки звук».

Спартіанці живуть комунією. СПАРТА має 5 хат і ще декілька підсобних приміщень, гектар землі. На господарстві є корови, коні, вівці, свині й інша домашня живність. Разом – біля 70 голів. Мають ще трактор, чотири легковика, пару газелей та ін.

Щоб спартіанці краще орієнтувалися в комуні, тут все має свої імена – живність, будівлі, техніка... Майже на всьому висить табличка із своєрідною назвою, написано великими буквами. Так, коней тут назвали «Блокада» і «Рапіда» і розміщені вони в сараї «Єсенін». Корови носять імена «настоящих людей» - Сковорода, Кобзар, Гоголь та ін. Сіносковище чомусь одержало назву «Кутузов», а погріб під ним – «Наполеон». Собаку назвали «Рейганом», а велику свиню – «Бушом». Автомобіль «Запорожець» названо «Об'єктивність» (тобто Реальність), а дві вазівські дев'ятки – «Фідель» і «Пророк», трактор – «Шолохов». Машинний гараж у СПАРТІ називають «Байконуром». Навіть туалетам дали назви «Сталін» і «Єльцин» – осіб, яких комунари відносять до «нехороших вождів». А ось ім'я Горбачова не носить в комуні ніщо, бо ж тут надто шанується його сім'я, а він розглядається як гуру. Та й пояснити приводи для саме такого найменування всього в СПАРТІ (окрім туалетів) тут ніхто не може.

На виду у всіх комунарів висить список із 300 прізвищами тих, кого тут відносять до «настоящих людей». Це з тією метою, щоб

спартівці знали, на кого рівнятися у житті. Серед них є імена від Піфагора і до Леніна й пілота-героя Маресьєва.

Працюють у СПАРТІ 16, а то й 18 годин на добу, змагаючись при цьому за звання кращого робітника тижня. У вільний час всі пишуть вірші. Їдять спартівці, як тут кажуть, за «науково обґрунтованими» нормами: м'яса – по 300-350 гр. на добу, молоко і яйця – без обмежень. Ще й доплачують їм щодня по 20-50 гривень (залежно від кількості зроблених «добрих справ»). «Нормально, можна працювати, - каже 51-річний Микола Шквородюк із Мелітополя, який раніше працював у себе

у воєнізованій охороні.

Ставши в грудні 2008 року безробітною, Тетяна Галкіна, вчителька за фахом, по оголошенню в газеті приїхала із міста Балаклі в комуну Давидова, де працювала за 36 грн на добу й безкоштовні їжу і проживання. Спочатку їй все це здалося, як вона сказала, «дурдомом на виезде». Після двох тижнів випробувального терміну Тетяна залишила СПАРТУ. Але з початку 2009 року знову повернулася до неї, бо ж, як каже, відчула, що «це моє», що СПАРТА вабить тих, хто вже тут побував. «У світі стільки хамства, а тут якимось інтелігентно все, культурно. Мені подобається». Т. Галкіну приваблює те, що тут всі пишуть вірші, разом творять Теорію щастя. Вона сама вже склала біля 400 віршованих куплетів.

ТЕРЕМ. Штаб-квартира СПАРТИ називається «Терем». Тут є два комп'ютери, телевізор, відеоплеєр, розміщена бібліотека. На стінах графіки з наслідками трудової діяльності, різні гасла і вірші. Вечорами члени спільноти і гості збираються в Теремі, де насамперед проходить

«поетичний мозковий штурм» - кожний має прочитати свої нові вірші. Ці вірші в СПАРТІ повсюди – на воротах, стінах і навіть стелях. Рифмування – обов’язкова умова перебування в комуні. На нього щодня відводиться кожному по дві години. «Говорити мовою поезії може кожний. Для цього не обов’язково бути Пушкіним», - наголошував Ю.Давидов. Переможці поетичного конкурсу щотижня навіть одержують грошові премії. Вважається, що рифмування допомагає ошчасливленню життя.

Тут же, в «Теремі» у кінці кожного тижня підводяться підсумки роботи. За їх наслідками визначають призові місця. На переможців одягають золоту, срібну чи бронзову корону і преміюють тортом, апельсином, бананом або ж пакетом соку. При цьому їх фотографують. На Дошку ганьби заносять злодіїв, п’яниць, нероб, балакунів. Гіршим у праці дають іграшкову мавпочку, чим засвідчують те, що працював так погано, що навіть не зміг стати людиною. Спартівці вдоволені ритмом життя в комуні. Вони говорять: «Гляньте навколо, як скучно живуть там люди, а у нас – цікаво. Всі нібито грають в якусь цікаву гру і ще й гроші за це одержують».

Як вище зазначалося, спартівці працюють щодоби 16-18 годин. Підйом тут о 5-й ранку. Після сніданку п’ятихвилинка, під час якої кожний одержує завдання на робочий день. До спеціального журналу фіксованих «добрих справ» заноситься прибирання в приміщеннях для тварин, робота на огороді, прибирання території, навіть складання віршів чи написання нових гасел.

СПАРТА має свій парламент. Парламентарієм стає той, хто приводить в комуну нових членів. А той, хто не має успіхів у місіонерстві, всіляко упосліджується.

В комуну приймають лише неодружених. Сімейним парам тут відмовляють під приводом того, що не мають умов для їх життя. Більше того, тут вважають, що одруження заважатиме членам комуні в роботі. «Сім’я, діти – це не для мене, - говорить 33-річна Тетяна Ломакіна, яка в комуні з дня її заснування. – Нам це не можна, тому що час нині тяжкий. Треба боротися і думати про щастя людства, а не про свої шкурні інтереси».

У СПАРТІ суворо заборонені статеві зв’язки. Відомо, що Ісус Христос не схвалював сімейне життя і закликав інших залишатися «як Я», тобто бути неодруженими. Відтак неодруженість в комуні всіляко схвалюється. Чоловіки і жінки живуть тут в окремих будиночках, які мають назви «Редут» і «Ярославна».

ІЄРАРХІЯ СПАРТИ. Засновником і основним теоретиком СПАРТИ до останніх днів життя був 54-річний (на 2009 рік) Юрій Давидов. Як вище зазначалося, він помер 27 вересня ц. р. Як і всі інші у СПАРТІ, він працював, а тому його можна було побачити у звичайному светрі, у запхнутих в замазані грязюкою гумові чоботи штанях. Особливу увагу він приділяв теоретичному обґрунтуванню процесу виховання «щасливих людей». Свою Теорію щастя Ю.Давидов у віршованій формі видрукував у десяти «товстушках» - самвидавних книжечках під назвою «Курс Аналітичних Досліджень Фелічолонг».

Старшим спеціалістом – ідеологом комуні працює Тамара Костюк. Вона в комуні Давидова вже біля 20 років. Родом вона із Каравана. Може тому, враховуючи демократизм українського суспільного життя, вона й організувала десь 4-5 років тому перебазування комуні Давидова з Росії саме сюди, в нічим незнане українське село. В комуні існує чітка ієрархія. Найвищий чин – у керівника СПАРТИ Юрія Давидова і його помічниці Тамари Костюк. Вони себе відносять до «напівлюдей високого рівня», яким ще небагато залишилося, щоб перейти до більш високої стадії – «людини розумної». Наступна їх мета попасти в категорію «справжніх», а потім і «великих людей». Зразком «людини великої» для Давидова служив Ісус Христос (Іешуа Йосипович Давидов, як він його називав). Він прагнув стати таким як Спаситель. Тамара Костюк свої наміри не висловлює, але в чомусь прагне наслідувати «вождя СПАРТИ». Якщо він на одній руці носив чомусь аж чотири годинники, то у Тамари їх два. Характерно, як це визнають караванівці, керівники СПАРТИ в приміщеннях комуні не живуть. Вони мають десь окреме житло, а в комуну приїздять лише щоб давати різні розпорядження.

На найнижчих сходинках ієрархії в комуні значаться «нелюди злого нраву». Це – п’яниці, скандалісти, злодії та подібні їм непутьовості. Потім йдуть «нелюди тихого нраву». «Нелюди» мають шанс стати «ангелами» за умови, що вони будуть творити «багато добрих справ для людства». Вони ж можуть дослужитися і до «сержантів». «Все залежить від того, наскільки в людині розвинуті лідерські якості, - говорить Тамара Костюк. – Вона має поводити себе так, щоб їй підкорявся ще хтось, зобов’язана приводити в комуну новачків і всюди пропагувати наші ідеї – це неодмінні умови для сержанта. Зрозуміло, що ця людина має також жертвувати в касу комуні» (Газета по-києвски. – 7 липня).

Підмосковний ПОРТОС. Ідея СПАРТИ не нова. Ще у 80-ті роки м.ст. Ю.Давидов прагнув її зреалізувати у Підмосков’ї, створивши

тут комуну ПОРТОС («Поэтизированное Объединение Разработки Теории Общественного Счастья»), поклавши в основу свого творива ідеї книги «Місто Сонця» італійського філософа-соціаліста XVII століття Томмазо Кампанелли. Російські правоохоронці розігнали комуну.

Знайшовши зброю, яку портосовці тримали для захисту свого володіння від пограбування, їх звинуватили в тому, що то є якась військова утворення. Найголовнішим аргументом на суді звучало те, що в ПОРТОСІ людей ділили на «людей» і «нелюдів». При цьому не бралось до уваги те, що до останніх тут відносили вбивць, маньяків, злодіїв та інших суспільних покидьків.

Великий міліцейський підрозділ вночі вдерся в комуну. Як згадує Тетяна Ломакіна, яка була членом ПОРТОСА, а нині - СПАРТИ, «мені гумовою палкою побили ноги, каску наділи на голову і били по ній міліцейським кійком. Я потім півроку на ноги не могла стати, так мене побили». Ю.Давидова і трьох його колеґ за сфабрикованим звинуваченням ув'язнили, відправивши перед тим у психушку. Цей суд дечим нагадує суд у нас над Білим Братством, коли з мухи роблять слона. Юрій Давидов навіть гордився тим, що в Росії так з ним обійшлися. «Це ж прекрасно! – сказав він. – Розумієте, Джордано Бруно без

багаття і спалення був би звичайним обивателем! А Ісус Христос без хреста був би просто сусідом Понтія Пілата». В наявному порівнянні себе з Ісусом Христом Юрій Давидов не знаходить чогось страшного, бо ж, як він вважає, у їхньому житті є багато спільного. Як і Ісус Христос, він

страждав і в психушці, і у Бутирській в'язниці за свої ідеали кращого життя.

Ось як описує російська організація «За волю!» діяльність Ю.Давидова в Росії: «Образованная Юрием на заре перестройки коммуна-секта привлекала как социально неблагополучную молодежь, так и тех, кто был несогласен с духовным и нравственным обнищанием народа, и с хозяйственным развалом страны... В 2000 году Юрий Давыдов и сотоварищи были арестованы, коммуна в Калужской области разграблена и разрушена. В отношении портосовцев были возбуждены уголовные дела, причём по довольно нелепым, но политическим обвинениям типа создание «незаконного вооружённого формирования». ПОРТОС смог выжить и существовать в период самых острых репрессий... ПОРТОС всегда принимал активное участие в мероприятиях, направленных против политических репрессий в России».

ЕСХАТОЛОГІЯ ФЕЛІЧІОЛОГІЇ. Перенісши гоніння російських правоохоронних органів, феліціологи вирішили втілити ідею побудови моделі ідеального суспільства в Україні. З цією метою ними й було утворено СПАРТУ. На перспективу вони мають намір створити такі комуні і в інших регіонах України, щоб вивести її із стану суспільної деградації. «Таких, як ми, у світі менше 5%, - наголошує Т. Костюк. - Наша місія – тягнути людство до щастя. На прикладі нашої комуні показуємо, як можна побудувати ідеальне суспільство – виховати здорових інтелектуальних людей, які вище власних інтересів ставлять боротьбу за щастя людства».

Есхатологія спартівського вчення проста, а водночас і утопічна. Вони виступають за щасливий вихід людства за межі Сонячної системи в межах нашої Галактики. Що ж стосується комуні як прикладу для інших

людей, то й тут у них нічого не получається. Незважаючи на те, що головною своєю метою комунари називають «щасливе людство», вони не змогли налагодити добросусідський контакт із мешканцями Каравану. Як це засвідчує кореспондента «Газети по-киевски» Наталія Гончарова(№123), «війна між ними і корінними мешканцями не припиняється ні на один день».

ДОЛЯ СПАРТИ. Українські правоохоронці і місцева влада Люботинського району ніяких претензій до діяльності СПАРТИ не мають і не вбачають в ній щось небезпечно для суспільного життя. Неодноразові перевірки комуни нічого підозрюваного і небаченого в її діяльності не виявили. Мер Люботина, на ринок якого спартівці вивозять надлишок своєї продукції, Леонід Татунь сказав: «Поводяться спокійно, не п'ють, не палять. Кому від цього погано?» (Газета по-киевски. - №123).

Хоч у феліціологічному вченні Юрія Давидова й проглядаються деякі явні ознаки його богословськості, проте це вчення так і залишилося дещо еклектичним, незавершеним. Засновник комуни шукав саме свою нішу у великому різноманітті наявних нині дрібноконфесійних спільнот. Він не міг створити щось досконаліше християнства, але й сприйняти його всеціло не міг, бо ж аскетичний ідеал цієї релігії несумісний із активним способом життя спартівців, їх прагненням до свого творчого самовияву. Не знаємо, як складеться доля СПАРТИ після раптової смерті її засновника. Скоріше очолить її Тамара Костюк – енергійна і самовпевнена, вольова і творча жінка. Згідно наявної інформації, Юрія Давидова поховать певно в Каравані недалеко від заснованої ним тут комуни СПАРТА.

ЦІКАВО ЗНАТИ

Столицю Скіфії виявили науковці Кримської філії Інституту археології НАНУ. На залишки колишнього потужного міста-фортеці загальною площею 10 гектарів вони натрапили, досліджуючи комплекс курганів Беш-Оба

неподалік Білої скелі. Це місто існувало на два століття раніше, ніж Неаполь Скіфський – столиця, що була на місці сучасного Сімферополя. Це – III століття до н.е.

Неолітичні венери й інші доісторичні скарби потрапили до Закарпатського краєзнавчого музею, які належали місцевому археологу Михайлу Потушняку. Це найбільш ранні вироби з глини, знайдені на території України. Знахідки на півтори тисячі років випереджають трипільську культуру.

Вони змушують європейських істриків ґрунтовно переглянути цілі сторінки історії нашого континенту. Потушняк відкрив дві культури – культуру кріш та мальованої кераміки. Знахідки Потушняка доводять, що наприкінці VII тис. до н.е. перші землероби і скотарі жили в Карпатському басейні.

Віднайдені статуетки певно використовувалися під час магічних ритуалів. Зокрема, знайдене зображення жіночої фігури має таку форму, як статуетки Ставродавньої Греції. Відтак це не іграшки, а зроблені для певного ритуалу фігури. Серед іншого є скульптури, які вбудовувалися у печі й слугували, очевидно, оберегами.

В 2012 році 21 грудня завершується, згідно календаря майя, одна із історичних епох. В цей день має нібито скінчитися ще одна епоха, яким календар майя дає термін в 394 роки. Журналісти почали коментувати інформацію про це старійшини плем'я майя гватемальця Аполінаріо Пікстун як свідчення скорого кінця світу,

наближення **всесвітнього апокаліпсису.** Почувши про це, старійшина Пікстун сказав: «Ні про який кінець світу не йде мова. Журналісти задовбали мене всією цією ерундою про кінець світу». Слухів про кінець світу в 2012 році додала мексиканська знахідка – так званий «Монумент Шість». Це кам'яні таблички із письменами, згідно яких в 2012 році на світ зійде божество війни і творення.

Закінчення. Поч. 2-й стор. обкладинки.

Перебування на території Ватикану, спостереження за ходом зустрічі Папи із паломниками з різних країн світу переконують в тому, що назва Церкви Католицька – *katholikos* – повністю відображає її природу, а це – Вселенська. Під правомірність саме такої своєї назви ця Церква використовує слова Ісуса Христа, звернуті до апостола Петра: «Щасливий ти, Симоне, сину Йонин, бо не тіло і кров це тобі відкрили, а Отець мій небесний. То ж і я тобі заявляю, що ти – Петро (скеля), і що я на цій скелі збудую мою Церкву... Я дам тобі ключі Небесного Царства, і що ти на землі зв'яжеш, те буде зв'язане на небі; і те, що ти на землі розв'яжеш, те буде й розв'язане і на небі» (Мф. 16:17-19). Свою єдиноистинність в християнстві католицизм демонструє тим, що рахунок всерхристиянських соборів не завершив сімома, які визнають і православні, а провів понад ці ще їх півтора десятка. Останній, 22-й собор відбувся у 1964-1966 роках. Католики подають Ватикан не як центр своєї конфесії, а як Апостольську столицю всього християнського світу. Саме в Римі знаходяться могили провідних християнських апостолів Петра і Павла. До речі, поховання останнього знайшли лише в цьому, 2009 році. Своїми візитами в понад сто країн світу покійний Папа Іван Павло II виявляв не прагнення до туристичних поїздок, а засвідчив в такий спосіб безмежжя своїх земних володінь, понаддержавність свого папоцезаризму. Присутність на площі Петра, в базиліці Апостола представників з різних куточків земної кулі засвідчує вселенськість цієї християнської конфесії. Нині Ватикан має дипломатичні відносини майже з 200 країнами світу. І то не лише з християнськими, а й православними, протестантськими, мусульманськими, буддійськими та іншими за їх конфесійними визначеностями. Згідно рішення 1-го Ватиканського собору, Папа проголошений непогіршимим «владиною Всесвіту», «божественною людиною і людським Богом». Навіть те, що Ватикан донедавна обстоював неодмінність використання у всіх регіонах його поширення латинську мову як богослужбову, засвідчує також його прагнення стати над державами і націями. Католицька Церква, хоч вона й активно обстоює ідеї екуменізму, не входить до Всесвітньої Ради Церков, бо ж рівноправне членство її у ВРЦ явно применшить її статус «Церкви над церквами».

Католицизм – наймогутніша християнська конфесія. Статисти відносять до неї десь один мільярд триста мільйонів жителів землі. Кількість католиків у світі постійно зростає. Водночас думка Ватикану з різних проблем сучасності стає все більше вагомим і значимим в контексті світового суспільного процесу. Глава кожної держави має за честь обов'язково відвідати Ватикан, зустрітись там із Папою Римським, а то й запросити його відвідати свою країну. Відомо, що під час недавніх зустрічей із Святим Отцем його запросили відвідати Україну і Президент Віктор Ющенко і прем'єр Юлія Тимошенко.

Київська група учасників поїздки активно прилучилася до заходів, пов'язаних із проведенням в Римі Днів Україна-Ватикан. Ми були на урочистостях відкриття цих Днів, брали участь в спеціальній прес-конференції з нагоди заходу, мали бесіди із представниками різних українських спільнот, які функціонують в Італії. Професори А. Колодний і Л. Филипович дали інтерв'ю для «Радіо Ватикан». Що стосується паломницької групи учасників поїздки, то вони в цей час молитовно турбувалася про своє особисте спасіння.

Ми привезли з собою до Риму 10 ящиків книг українських видавництв. Їх передали до бібліотеки україністики, яка формується при мерії міста, до Римського університету на кафедрі українознавства, до орієнталістського інституту, а також до української дитячої школи, яка працює при українській базиліці Святої Софії.

На завершення свого Слова хочу висловити подяку послу України при Апостольській Столиці Т. Іжевській та раднику з Східноєвропейського континенту мерії Риму Т. Кузик за їх допомогу в організації наших заходів у Римі, владикам Миколі Етеровичу, Діонізію Ляховичу та Іринію Білику за їх участь в роботі конференції. Зрозуміло, що всі ми слово вдячності й побажання здоров'я адресуємо і ветерану українства в Італії отцю Івану Музичі.

Під час поїздки ми віддали почесті борцю за незалежну Україну Степану Бандері, відвідавши його могилу в Мюнхені, мали зустріч із нашими колегами в Інституті релігієзнавства Ягелонського університету (Краків, Польща). Важкою була наша поїздка – це біля 5 тисяч кілометрів. Подеколи приходилося ніч проводити в автобусі при переїзді з однієї країни в іншу. Але за цей короткий час ми пізнали так багато, що шкодувати не можна. Кожному побажаємо прилучитися до архітектурних красот Кракова, Праги, Риму, Венеції, Відня, Будапешту. То ж якщо хочеш щось добре знати, то прагни його побачити.

Професор Анатолій КОЛОДНИЙ

Ти передплатив «Релігійну панораму»?

Знайди передплатний індекс 21953
в Каталозі періодичних видань України
в кожному поштовому відділенні